

Szakdolgozat

Horváth Botond
Gyógypedagógia szak

Kaposvár

2024

Magyar Agrár -és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Gyógypedagógia szak

Olvasáskutatás

Az olvasás és gyermekkor kapcsolata, a mai emberek olvasási szokásai.

Belső konzulens: Demeter Gáborné PhD

adjunktus

Készítette: Horváth Botond

CB9WX8

nappali tagozat

Intézet/tanszék: Neveléstudomány intézet

Kaposvár

2024

Tartalom

1. Bevezetés	1
1.1 Problémafelvetés-célkitűzés	1
2. Szakirodalmi áttekintés	2
2.1 Könyvtártudományi és Módszertani Központ	2
2.2 A gyermekek olvasási szokásainak vizsgálata a Könyvtári Intézetben	3
2.3 A gyermek és ifjúsági irodalom új áramlatai	3
2.4 Mit nevezünk pontosan gyermekirodalomnak?	4
2.5 Sorrendiség a gyermekirodalomban	5
2.6 A gyermekirodalom egyes ágainak és műfajainak sorrendisége	7
2.7 A gyermek és a mese kapcsolata	14
2.8 Az ifjúsági irodalomról bővebben	16
2.9 A young adult	19
2.10 A young adult regények aranykoráról	19
2.11 A young adult regények narratívája	21
2.12 A middle grade	22
2.13 A new adult	22
3. Kutatás	23
3.1 Kutatási kérdések	23
3.2 Választott módszer	24
3.3 Kutatási eredmények	24
3.4 Összegzés, kutatási kérdések megválaszolása	32
3.5 További kutatási célok megfogalmazása	33
4. Irodalomjegyzék	34
5. Mellékletek	35
5.1 Eredetiség nyilatkozat	35
5.2 Konzulensi nyilatkozat	36

1. Bevezetés

1.1 Problémafelvetés-célkitűzés

A témát elsősorban azért választottam, mert gyermekkorom egy részében hatalmas szerep jutott az életemben az olvasásnak. Szüleim már kisgyermekkoromban számtalanszor olvastak fel számomra könyveket és különböző meséket. Általános iskolás éveim kezdetén eleinte nehezen sikerült elsajátítanom az olvasás képességét, de amint belejöttem utána már szívesen olvastam akár a tanórákon kívül is hobbiként különböző témájú könyveket. Az évek során felismertem azonban, hogy az olvasási kedvem a gyermekkori önmagaméhoz képest jócskán alábbhagyott, melyet személy szerint időhiánynak, illetve annak tulajdonítok be, hogy jobban elkezdtek vonzani más szórakozási lehetőségek. A technika fejlődése előtt véleményem szerint az olvasás kimondottan fontos, jelentőségteljes szerepet töltött be az emberek életében, ugyanis szórakoztatott, de segítségével egyúttal hasznos tevékenységet is végeztek önmagunkra nézve. A korábban említettek tekintetében több különböző kérdés is elkezdett foglalkoztatni. Szüleinknek, ha kis mértékben is de köze lehet-e ahhoz, hogy későbbi életünk folyamán mennyire foglalkozunk az olvasással? Mondhatjuk-e azt, hogy az olvasási kedv már gyermekkorban megalapozódik? Milyen képet tükröznek vissza a mai emberek olvasási szokásai? Az olvasás témakörét tekintve szakdolgozatomban kitérek az olvasási és könyvtárhasználati kutatások előzményeire, a gyermekek olvasási szokásainak vizsgálatára, a gyermek-és ifjúsági irodalomra, valamint az olyan könyvkategóriákra mint a young adult, a middle grade, vagy a new adult.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1 Könyvtártudományi és Módszertani Központ

Az olvasás és könyvtárhasználati kutatás előzményei egyaránt az 1960-as évekig vezethetők vissza. 1968-ban az Országos Széchenyi Könyvtár olvasáskutató csoportja dolgozta ki a kutatások módszertanát, majd évtizedeken át biztosította azokat az eredményeket, melyeket még a mostani időkben is kötelező tananyagként tartanak számon a hazai könyvtárosképzésben (Tóth, 2020). Az elért eredmények számos könyvtáros generáció gondolkodását határozzák meg a könyvtárról, könyvtárosról, olvasásról, a kultúra-és médiafogyasztás szociológiai aspektusairól (Tóth, 2020). A Könyvtártudományi és Módszertani Központ története megalakulásának negyvenedik évfordulójára készült Könyvtári Figyelő tematikus lapszámában került feldolgozásra Péterfi Rita által (Tóth, 2020). A korszak szervezetei közül, a szakmai teljesítményeken kívül, leginkább az emberi vonatkozások voltak azok, amelyek kiemelték a Könyvtártudományi és Módszertani Központ olvasáskutató műhelyét (Tóth, 2020). Munkáik közül a legelismertebbek az országos reprezentatív mintán végzett olvasásszociológiai felmérések voltak, melyek szinte ugyanolyan kérdések formájában zajlottak le, ennek eredményeként pedig több évtizedre visszamenőleg meghatározták az itthoni olvasás-és könyvtárhasználati kultúrát (Tóth, 2020). A felmérések többek között rákérdeztek az olvasás mennyiségére, a kedvenc és legutóbb olvasott művekre, a művek szerzőire (Tóth, 2020). Ezen felmérések által tudták meg az olvasók és nem olvasók, a könyvtárhasználók és a könyvtárat nem használók valós arányát, demográfiai összetételét (Tóth, 2020). Az évtizedeken át elvégzett felmérések fontos olvasás- és művelődépszichológiai összefüggésekre mutattak rá és lehetővé tették a jelenségek időbeli alakulásának nyomon követését (Tóth, 2020). Ugyan az országos reprezentatív vizsgálat jelentős, azonban nem egyedüli a Könyvtártudományi és Módszertani Központban működő kutatóműhely eredményei közül (Tóth, 2020). Ezek mellett felsorolhatók még Péterfi Rita által említett szociográfia eszköztárát alkalmazó, településekhez és azok könyvtáraihoz kapcsolódó vizsgálatok, a könyvtárhasználat és az olvasás folyamatába, illetve az iskolához, pedagógiai folyamatokhoz kapcsolódó terepmunkák, és a szépirodalmi művek fogadtatásának, az irodalmi ízlés szerkezetének vizsgálatai (Tóth, 2020). A műhelyen belül az olvasáskutatás mellett sok más egyéb gyakorlati tevékenység is szerepelt, mint a biblioterápia, olvasótáborok szervezése, valamint a direkt módszertani munka, amelynek segítségével közvetlenül érték el az olvasókat és egyfajta követhető mintát adtak más intézmények számára is (Tóth, 2020). A Könyvtártudományi és Módszertani Központ szilárd módszertani alapot adott a Könyvtári Intézetnek a további olvasás- és könyvtárszociológiai kutatásokhoz (Tóth, 2020).

2.2 A gyermekek olvasási szokásainak vizsgálata a Könyvtári Intézetben

A gyermekek olvasási szokásainak felméréséhez kapcsolódó előzmények, már a Könyvtári Intézet megalakulásakor is szignifikánsnak számítottak (Tóth, 2020). Nagy Attila a 70-es és 80-as években többféle tekintetben vizsgálta bizonyos korosztályok olvasási szokásait, kedvenc olvasmányait, az olvasás helyét a szabadidős tevékenységek sorában (Tóth, 2020). A vizsgálat leglényegesebb elemei közé azonban a gyermekekhez köthetően megfogalmazható művelődésszociológiai és olvasáspszichológiai összefüggések tartoztak (Tóth, 2020). 2001-ben szintén az ő vezetésével készült vizsgálat, az ország hét kisvárosának középiskolájában, ahol sok más mellett 1207 diák olvasási és művelődési szokásait mérték fel (Tóth, 2020). A kutatást tartalmazó monográfia egészen máig a legátfogóbb elemzés a középiskolás korosztály olvasási és művelődési szokásairól, ugyanis bemutatja a szabadidős tevékenységek szerkezetét, az olvasás motívumait, a szövegértés és periodika-olvasás összefüggéseit, a könyv- és könyvtárhasználatot, az olvasási szokásokat, a középiskolás korosztály történelmi és magyarságtudatának, értékrendjének egyes jellemzőit (Tóth, 2020). A 2017-es és 2019-es év közötti időszakban Péterfi Rita gyűjtött adatokat különböző korosztályok által kedvelt olvasmányokról, mindezt a városi könyvtárakból kölcsönzött művek alapján végezte (Tóth, 2020). A könyvtári rendszerekből kinyert információk alapján csak könyvtárhasználó gyerekekre és csak bizonyos településekre vonatkozólag lehetett adatokat kigyűjteni, azonban a Könyvtári Intézet szűk anyagi lehetőségeihez képest is pontos képet kapott a korosztályok által kedvelt irodalmi alkotásokról (Tóth, 2020). Péterfi Rita 2009-ben a 10–12 évesek, 2010-ben a 13–14 évesek, 2012-ben a 15–17 és a 18–20 évesek által kedvelt olvasmányok az adatait publikálta (Tóth, 2020). A bekezdés elején már korábban említett, a vizsgálatok során használt olvasáspszichológiai nézőpont a 2000-es években már nem volt jellemző, viszont a gyermekek olvasási és könyvtárhasználati szokásainak vizsgálata továbbra is része volt az osztály tevékenységének (Tóth, 2020).

2.3 A gyermek és ifjúsági irodalom új áramlatai

Az IBBY (Gyermekek Könyve Nemzetközi Tanácsa) Magyar Szekciója, valamint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtára 2001 óta rendezte közös szakmai konferenciáit (Egri, 2012). A 2012-ben április 2-án tartott rendezvény középpontjában a gyermek- és ifjúsági irodalom területén az olvasás és az iskolai kötelező olvasmányok szolgáltak (Egri, 2012). Az akkoriban megrendezett konferencián elsőként Pompor Zoltán adott előadást „Gyermek- és ifjúsági irodalom régen és ma” címmel. Az előadás fő kérdése az volt, hogy mi is nevezhető klasszikus irodalomnak (Egri, 2012). Hogyan lehet eldönteni felnőttként valamiről, hogy hasznos élményeket ad-e egy gyermek számára vagy sem. Ismerjük-e egyáltalán a gyermekek

vágyait, érdeklődési körét, világát annyira, hogy tudjuk mihez tudnának kapcsolódni (Egri, 2012). Mind a szülők, mind pedig a pedagógusok saját élményeik alapján ítélik meg a gyermekirodalmat, azonban fel kell tennünk a kérdést, hogy az, ami a mai felnőttek számára gyermekkorukban élményt adó volt, az a mostani gyermekek számára is az-e? (Egri, 2012). Felvetődött továbbá a kérdés, hogy mikor a szülők, pedagógusok a magyar gyermek- és ifjúsági irodalomról beszélnek, akkor a klasszikus és a kortárs írók mellett felötlik-e emlékeikben az 1990-es évek előtti időszakra is? Mi alapján lesz egy műből kötelező irodalom? Mennyire szólhatnak bele a pedagógusok ebbe a kérdésbe? Ahol helyi szinten engedélyezett, ott mi alapján dönti el a pedagógus azt, hogy mit olvassanak a gyerekek? Nem biztos, hogy amit olvasnak azt el is ismerik, továbbá az sem feltétlen a legjobb, amit mindenki olvas (Egri, 2012). A mai gyermekek számára a gyermek- és ifjúsági irodalmon belül egy teljesen másféle világot szükségzerű megjeleníteni, mint mondjuk a húsz–harminc évvel ezelőtti gyerekeknek (Egri, 2012). A világ tüzetesen megváltozott, hiszen más kihívásokkal, más problémákkal szembesülünk mint egykoron (Egri, 2012). A gyermekeknek arra van szükségük, hogy különböző a meséken és történeteken keresztül megismerjék környezetüket, felkészüljenek az őket körülvevő világra (Egri, 2012).

2.4 Mit nevezünk pontosan gyermekirodalomnak?

Gyermekirodalomnak azt nevezzük, amelyet gyermekeknek írtak és gyermekek olvasnak. Akadnak olyan művek, melyeket eredendően gyermekeknek írtak, azonban akadnak olyanok is, amelyek ugyan a felnőttekhez szóltak, ám a későbbiek során a gyermekirodalom részeivé váltak. Ide sorolhatók olyan művek, mint a Gulliver utazásai, a Robinson Crusoe, a János vitéz, az Egri Csillagok. Tapaszthatók olyan esetek is, mikor egy gyermekirodalmi mű a felnőttek körében válik közönségkedvencé. Ide sorolható J.K Rowling Harry Pottere vagy Berg Judit Rumini regénysorozata (Tölgyessy, 2018). A gyermekirodalomi művek a népmesékhez hasonlóan jó véget érnek, valamint felhívják a figyelmet bizonyos problémákra és azok megoldásaira egyaránt. Ezen művek mellett, hogy reményt, hitet és optimizmust közvetítenek, korántsem hazudnak a gyermekeknek, akiket fokozatosan ugyan, de szükséges megismertetni az emberi világ árnyoldalaival, így a halállal vagy akár a gyermekhalállal is. Egy gyermekirodalmi műnek a célja az, hogy a felnövekvő gyermekek számára szellemi táplálékként szolgáljon és segítse őket a felnőtté válás folyamatában (Tölgyessy, 2018). Sok gyermekkönyv esetében előfordul, hogy csak gyermekkorban élvezetes, később viszont csupán a nosztalgia által válik értékké. Ide sorolhatók az indiános könyvek vagy a lányregények. Egyes művek egy életen át elkísérhetik az olvasót, jelentésük az idő előrehaladtával azonban megváltozhat. Ide sorolhatók Weöres Sándor, játékai, bábjátékai vagy

Lázár Ervin meséi (Tölgyessy, 2018). A magyar gyermekirodalomban előfordulnak úgynevezett ál(pszeudo)gyermekművek is. A politikai, szellemi terror idején a gyermekirodalom menedéket nyújtott íróknak, költőknek egyaránt. Ez különösen igaz volt az 50-es évek Magyarországra (Tölgyessy, 2018). Nemes Nagy Ágnes verses meséin keresztül mind a kisebb mind a nagyobb gyermekekhez eljutott. Előbbiekhez Bors néni című könyvével, utóbbiakhoz pedig Az aranyecset című verses-prózai meséjével. Szintén ebben a korszakban alkotott Kormos István gyermekek számára olyan láncmeséket, mint például Mese Csirio mókuskáról, A kevély kiskakas, Mese az egér farkincájáról, A nyulacska csengője, Az aranyhalacska és a csuka, A muzsikás kismalac stb (Tölgyessy, 2018). Kányádi Sándor a romániai kommunista diktatúra alatt írta meg a Néma tulipán című meséjét, amely egy tulipánról szól, aki szembeszegül a kertésszel. A tulipán nem veszi fel a rá erőltetett bazsalikomillatot, hanem inkább lemond a kellemes virágillatról és néma csendben marad, ugyanis a történet szerint a virágok az illatuk segítségével beszélgetnek (Tölgyessy, 2018). Lázár Ervin Négyszögletű Kerek Erdő című meséje a sorok között olvasó felnőttek számára politikai ellenvéleményt hordozott az akkori Kádár-rendszerben. Ezek a mesék ma már konkrét utalásaikat elveszítették, jelentésük inkább filozofikusabb és egyetemesebb lett (Tölgyessy, 2018). A gyermekirodalom szerves része az irodalomnak, de a perifériáján húzódik meg. Olyanok, mint az irodalomtudomány, a kritika, az oktatás nem nagyon foglalkoznak vele, ha pedig mégis akkor gyakran lekezelő, lenéző hangon, holott minden olvasó gyermekként kezdi (Tölgyessy, 2018). Pósa Lajos (1850–1914) gyermekvers és meseíró 1889-ben alapította meg Az Én Újságomat, amely az eddigi a leghosszabb életű, magyar nyelvű gyermeklap. Művészi nagysága ugyan nem mérhető az akkor induló Nyugat költőiével, azonban hatása megkérdőjelezhetetlen (Tölgyessy, 2018). Az, hogy milyenek leszünk felnőttként, javarészt már kisgyermekkorunkban eldől ugyanis ekkor alakulnak ki bennünk kitörölhetetlen reflexeink, szokásaink, legfontosabb tulajdonságaink. Ennek tükrében rendkívül fontos az a szellemi tápanyag, amely a gyermekekhez eljut. Nagyfokú tudatosság, felelősségérzet szükségeltetik ezáltal a gyerekek életét irányító szülőktől és pedagógusoktól (Tölgyessy, 2018).

2.5 Sorrendiség a gyermekirodalomban

A gyermekirodalom egyik legfontosabb szabálya az, hogy a gyermekek számára a korban hozzájuk illő szellemi alkotásokat kell biztosítani. Ezek nélkül a tartalmak nélkül a kisgyermekkor színtelenné válik (Tölgyessy, 2018). Egy hat-nyolchónapos gyermek körül, jó hogyha már ebben az életkorban korban vannak szájba vehető, mosható puha párnakönyvek, hiszen ő már kézbe tudja venni a tárgyakat, szájába véve pedig megismerni azokat. Az 1-2 éves gyermekek számára már adhatók keményfedelű könyvek, melyeket már segítség nélkül is

tudnak lapozgatni. Az óvodás korú gyermekek kifejezetten szeretik azokat a könyveket, amelyek különböző tapintási érzetet adnak, kihúzhatók, nyitogathatók, vagy éppenséggel háromdimenzióssá alakíthatók (Tölgyessy, 2018). A szépérzék kialakításában fontos szerep jut a könyv külső megjelenésének, illusztrációjának, ugyanis a gyermekek sokáig képek alapján választanak maguknak olvasnivalót. Egyes könyvek elijeszthetik a gyermekeket, amelyeknél az illusztrációk túlságosan felnőttesek, absztraktak, sötét színűek. Jellemzően 10 éves kor felett kezdnek bele olyan könyvekbe, melyekből hiányoznak a képek (Tölgyessy, 2018). A gyermekek első könyveiben legtöbb esetben az őket körbevevő hétköznapi tárgyak állnak. Örömmel ismernek rá ezáltal azokra a használati tárgyra, amelyek a szüleikhez köthetők, legyen szó akár az apa által használt kalapácsról, vagy az édesanya kereste kulcsomóról. Önbizalmukat állatképek és állathangok megszólaltatása erősítheti, ugyanis a gyermekekhez hasonlóan az állatok is szótagismétléssel „beszélnek” (Tölgyessy, 2018). Szintén nagy népszerűségnek örvendenek még a gyermekek körében a különböző ismeretterjesztő könyvek, melyek által számos egzotikus állatot megismerhetnek, rácsodálkozhatnak egy vulkán vagy akár az emberi test belsejére is. A kisgyermekkori gyermekirodalomban az irodalom és az ismeretterjesztés szinte elválaszthatatlanok egymástól, ugyanis ez egyszerre jelenti számukra az anyanyelv és a világ felfedezését is. A lényeges különbség a szemléltetés módjában leledzik, ugyanis az ismeretterjesztést annak ellenére, hogy segíthetik a képek, ugyanakkor a képzelőerőnek is mozgásban kell lennie. Ennek az úgynevezett „belső mozinak” a működtetését csak megbénítaná egy túlságosan részletesen illusztrált mesekönyv, pedig a sikeres olvasás értelme és célja ebben gyökeredzik (Tölgyessy, 2018). Az elmondott és felolvasott történetek értelmezéséhez szükség van arra, hogy a gyermekek egészen a mese végéig tudjanak koncentrálni, így ezáltal a későbbiek során képesek lesznek elvont fogalmak megértésére is. Hallva a mesék történeteit olyan dolgokat tudnak ezáltal felfogni kiskoruktól kezdve melyek konkrétan, megfoghatóan nem léteznek. Ide sorolhatók példának okáért a tegnap-ma-holnap idősíkjai (Tölgyessy, 2018). A mai kiállítású gyermekkönyvek ugyan gyönyörűek, de akadályozhatják a képzeletet, kiváltképpen akkor, ha maga a szöveg olvashatatlan, érthetetlen, vagy esetleg magyartalan. Ide sorolhatók a nagy példányszámú Walt Disney-mesekönyvek (Tölgyessy, 2018). Ezzel szemben számos más példa található olyan könyvekre, amelyekben a képek és szövegek nem csak hogy egyenrangúnak számítanak, de egymásra vannak utalva és egymást támogatják. Ide sorolhatók a régebbi magyar gyermekirodalomból Janikovszky Éva és Réber László könyvei, az újabb gyermekirodalomból pedig Bartos Erika Bogyó és Babóca, Anna, Peti és Gergő című művei (Tölgyessy, 2018). Az ilyesfajta könyveknek fontos pedagógiai szerep jut először óvodáskorban, majd aztán a későbbiek során is az olvasástanulás

kezdetén. Az író a korábban említett művei által segít a kisgyermeknek feltérképezni a saját hétköznapi világukat, egyúttal pedig segít sikerélményt nyújtani azoknak a kezdő olvasók számára, akik egy nap akár egy egész könyvet is el tudnak olvasni (Tölgyessy, 2018). A gyermekeknek már egészen kis korukban meg kell tanulniuk, hogy a könyv az emberi kultúra része, ezáltal pedig felismertetni velük azt, hogy a könyv érték. Természetesen ennek ellenére a szelektív médiahasználat kialakítása a nevelőknek, oktatóknak továbbra is feladata az XXI. században (Tölgyessy, 2018). Bizonyos esetekben a szülőknek és pedagógusoknak egyaránt érdemes elgondolkodnia, mikor egy gyermek rendszeresen ugyanazt a mesét választja. Feltételezhető, hogy azt a művet választja sokszor, amely segít neki túllépni az aktuális lelki traumáján, ezáltal örömet szerezve neki. Ez a megfigyelés számít egyúttal a Boldizsár Ildikó által kidolgozott meseterápia alapjaként is (Tölgyessy, 2018). Az olvasásnak a mindennapok szerves részének kellene lennie minden életkorban. Maga az olvasás reális és irreális világok felfedezése, így elmondható, hogy segítségével többek lehetünk, lelkileg feltöltődhetünk általa (Tölgyessy, 2018). A gyermekeket olyan szellemi élményekhez szükséges juttatni, hogy azok megfeleljenek lelki fejlődésüknek, legyen szó bármely életkorról. A vágyteljesülés, a megismerés élménye, a „bárcsak velem is megtörténne” ábrándja mind egy állomást jelenthet az irodalommal való találkozás során (Tölgyessy, 2018). Az, hogy egy gyermek számára melyik mű ajánlott az eleinte az életkorától függ. Ezen kívül meghatározhatja még ezt a későbbiekben a gyermek neme, személyisége és szociális helyzete is. Hozzá kell tenni, hogy ezek a másodlagos jellemzők az idő múlásával felülírhatják a gyermek életkorát (Tölgyessy, 2018). Az anya és a magzat közti kommunikáció már a gyermek születése előtt is fontosnak tekinthető. Ha a kismamák beszélnek, énekelnek, mesét mondanak a magzatuknak, akkor mind a kettejük közt lévő kapcsolat, mind pedig az újszülött világgal való kapcsolata harmonikus lesz (Tölgyessy, 2018).

2.6 A gyermekirodalom egyes ágainak és műfajainak sorrendisége

0-2- éves korban a gyermek számára az anya, illetve a dajka közelségének megléte létfontosságú. Ebben a kötelességben nagy szerep jut a dajkarímeknek, ugyanis már az első percekben énekelhetők a gyermek számára altatódalok, majd a későbbiek folyamán következhetnek a csiklandozók, tapsoltatók (Tölgyessy, 2018). 2-4 éves korban ugyan továbbra is szerepet játszanak a gyermekek életében a dajkarímek, azonban a népi mondókák állathívogatói, az időjárást befolyásoló varázsigék, a jeles napokhoz kapcsolódó mondókák mind-mind fontossá válnak a világ és az anyanyelv birtokba vételének szolgálatául. A mese, mint műfaj első formája az én-mese alakjában jelenhet meg először (Tölgyessy, 2018). Ezek a történetek a kisgyermek mindennapjairól szólhatnak, ami azért nagy segítség számukra, mert

ezen segítséggel a nap folyamán felgyülemlett szorongásait feloldhatják, valamint válaszokat kaphatnak olyan kérdésekre, amiket még fel sem tudnak tenni. Az ilyen történeteket otthoni környezetben, közeli hozzátartozók mesélik (Tölgyessy, 2018). Kiscsoportos „tananyagként” fontosnak számítanak a mondókából kinövő népmesei láncmesék vagy formulamesék. Ilyenek például a kakas és a pipe, a répamese, a kis gömböc, a kóró és a kismadár, vagy a nyulacska harangocskája. Többször a négyévesnél fiatalabb gyermekek elvesznek az olyan mesékben, melyek esetében a hős hosszú vándorútra indul. Ez annak tudható be, hogy számukra az újabb és újabb kalandok követhetetlennek számítanak (Tölgyessy, 2018). Túl sok mindent kell napról napra megjegyezniük így az ismétlés örömmel, biztonsággal tölti el őket és lehetővé teszi azt is, hogy a tanulási folyamataikban, mint az öltözés vagy az irányított, tudatos figyelem, sikeressé váljanak (Tölgyessy, 2018). Egy mese, ha tetszik a gyermekek számára, akkor azt általában többször meg is szeretik hallgatni. Számukra örömet okoz az, hogy már előre tudják mi fog történni a mesében, ugyanis ezzel párhuzamosan a valós élet sokszor kiismerhetetlen számukra (Tölgyessy, 2018). A gyermekek ebben az életkorban már figyelnek a szavak ritmusára, így a verses irodalmi meséket is előszeretettel fogadják. Ide sorolható művek: Kormos István: Vackor-sorozat, Zelk Zoltán: Az aranyhalacska és a csuka, Fazekas Anna: Öreg néne őzikéje (Tölgyessy, 2018). Hasznosak lehetnek a gyermekek számára az állatmesék is, ugyanis ezek a történetek a butaságot, hiszékenységet bírálják. Az ilyen történetekben legtöbbször a nagy, erős, de ugyanakkor ostoba állatokat, mint a farkas vagy a medve a náluk kisebb, gyengébb, de náluk sokkalta okosabb állatok mint, a róka, a nyúl, a teknős vagy az egér győzik le. Ezek az említett párhuzamok a négyévesek kompenzációs szándékát is tükrözik (Tölgyessy, 2018). 5-7 éves korban a gyermekek már megértik a tündérmeséket, amelyek tele vannak csodákkal, csodás szereplőkkel, mesei vázzal. A koncentrációs képességük lehetővé teszi számukra a hosszabb mesék megismerését is. A csoda ebben az életkorban számukra még valóságosnak számít, ugyanis fantáziájuk segítségével mindentől minden lehet, egy adott tárgy átváltozhat bármivé, aminek a gyermek elképzei. Mindent egybevetve a tündérmese lényege maga a csoda és a csoda átélése (Tölgyessy, 2018). 8-10 éves korban a gyermekeket már elkezdi érdekelni a konkrét valóság, illetve elindulnak az objektív igazság keresése felé. A bonyolultabb állatmesékben az állatok emberi tulajdonságokkal rendelkeznek és megjelenítik az emberi élet, a társadalom alapigazságait. Ezáltal ezek a történetek a nagyobb élettapasztalattal rendelkező, iskolás gyermekek számára válnak érthetővé (Tölgyessy, 2018). A mesék általában kendőzetlenül szemléltetik az emberi együttélés kíméletlen szabályait. A farkas és a bárány történetet szerint a gyenge csakis veszíthet. A róka és a beteg oroszlán történetéből leszűrhető az a tanács, hogy a hatalmasokkal

kapcsolatban óvatosnak, egyúttal ravasznak kell lenni. A városi és mezői patkány története a választási lehetőségről, egyben arról szól, hogy saját magunk dönthessünk arról, hogy egy nyugodt életet választunk, vagy egy olyat, amelyhez kockázatot kell vállalnunk ugyan, de cserébe minden földi jóban dúskálhatunk (Tölgyessy, 2018). A gyermek számára ebben az életkorban a csoda nem játszik már akkor szerepet, mint ahogy azt korábban tette, viszont a naív mesei tudata a gyermeknek továbbra is megmarad. A történetekben már korántsem a csoda segíti a főhőst, hanem a saját ereje és esze, melyeknek segítségével átküzdí magát az akadályokon. Ezen korszak meséit reális meséknek vagy novellameséknek nevezzük, bár ezek még nem a hétköznapi valóságot tükrözik. Lúdas Matyi története például nem rendelkezik csodás elemekkel, ám mégis a szegény emberek azon mesés vágyáról szól, hogy a hatalmaskodó nagyurakat megleckéztethessék (Tölgyessy, 2018). A könyvektől a gyermek azt várja, hogy valami olyasmiről szóljon, ami megtörtént, azonban rendkívülinek számít. A gyermek a mindennapostól eltérő eseményeket és helyzeteket kedveli (Mérei-Binét, 1993). Ebben az életkorban alapvető műfajnak számít a mindennapok valóságában játszódó gyermektörténet is (Tölgyessy, 2018). A gyermektörténet befogadója lehet az én-központú óvoda, aki szereti hogyha róla szólnak a történetek és maga akar a hősük lenni, vagy lehet akár az a kiskamasz is, aki kétlábon áll a világban, és nincs már a mesék bűvöletében (Komáromi, 1999). Az óvodások és kisiskolások könyvéül szolgálhat Katarina Kerekesová, Katarína Moláková és Alexandra Salemla gyönyörű kiállítású képeskönyve, a Mimi és Liza. A történet szerint Mimi a vak kislány és a vele egykorú szomszédkislány Liza együtt fedezik fel a világot a mesék és a reális világ határán járva. A könyv egyúttal veszélyekről, félelmekről, színekről, a karácsonyról és a vitaminokról is mesél (Tölgyessy, 2018). A gyermek saját maga szeretne a gyermektörténet szereplőjévé, főhőisévé válni, méghozzá úgy, hogy abban a saját hétköznapi világa is megjelenjen. Janikovszky Éva művei, mint a *Te is tudod*, *Ha én felnőtt volnék*, *Akár hiszed, akár nem*, *Jó nekem*, *Felelj szépen*, ha kérdeznek című művei példának okáért mind gyermekközelinek nevezhetők, ugyanis humoros gyermekmonológokból tevődnek össze. Az iróniát már a gyermekek is kiérezhetik a mű szövegkörnyezetéből, de az idősebbek és a felnőttek is részesülhetnek az író humorából (Tölgyessy, 2018). Ebben az életkorban a gyermekek már laza szövésű meseregényeket is a kezükbe ragadhatnak. Az ilyen műfajú könyvek fejezeteit csupán az azonos főszereplők kötik össze, de vannak olyan történetek, amelyek önmagukban is megállják a helyüket. (Tölgyessy, 2018). Ide sorolhatók olyan művek mint, Astrid Lindgren: *Harisnyás Pippi*, P. L. Travers: *A csudálatos Mary*, Móra Ferenc: *Kincskereső kisködmön*. Ezen műveket váltják fel a szintén fejezetekre tagolt, de összefüggő történetet adó művek, mint Erich Kästner: *A két Lotti*, Nógrádi

Gábor: Pete Pite, Lackfi János: Kövér Lajos színre lép (Tölgyessy, 2018). 11-13 éves korban a mondák kerülnek előtérbe, melyek a fantáziavilág és a valóság határán helyezkednek el, ezáltal egyfajta hidat képeznek a két világ között. Ezek a történetek kielégítik a gyermekek realitások iránti érdeklődését, de egyúttal persze megadják a mesébe való belefeledkezés örömét. Ide sorolható a balatoni kecskeköröm vagy Solymár (névmagyarázó) mondája (Tölgyessy, 2018). A nagyobb gyermekek számára a történelmi mondák is vonzóak lehetnek. Szent László, Toldi Miklós, vagy Kinizsi Pál tettei eltölthetik a gyermekeket nemzeti büszkeséggel. Szintén népszerűnek számítanak a gyermekek körében Mátyás király mondái (Tölgyessy, 2018). A mondákhoz hasonló legendamesékben egy szakrális személy vagy egy szakrális igazság található meg. Példaként említve itt Az öregember és a halál című mesét, amely a halál elfogadásáról szól. A legendameséket sok esetben mesei vándormotívumok is gazdagítják, ugyanis a húslevesről szóló példázatot szintúgy mesélik Jézus vagy Mátyás király szerepeltetésével (Tölgyessy, 2018). 10-12 éves korban a gyerekeknél jórészt már véget ér a mesei beállítottság, a figyelmük pedig a valóság felé irányul. A csoda elveszti számukra a hitelét, nevetségesség vagy akár groteszkké is válhat, mint az úgynevezett bolondmesékben, melyekben abszurd dolgok váltják egymást (Tölgyessy, 2018). Ebben az életkorban a gyermekek által kedvelt népmesékre jellemző a komikum. Ez az úgynevezett lóvátett ördög és falucsúfoló mesékben megjelenő helyzet és jellemkomikum. A rátóti csikótozás című mese megcélazza a gyermekek társadalomkritika iránt fogékonyságát is (Tölgyessy, 2018). A kamaszok könyvek iránti igénye már pszichés jellegűnek mondható, ugyanis lekötik őket a mozgalmas helyzetek, illetve egyre jobban kezdenek érdeklődni a másik nem iránt is. Olyan történeteket szeretnének olvasni, amelyek tükrözik saját világukat, érzelmeiket, vágyaikat. Példának okáért ebből az indíttatásból születtek meg mind a kalandregények mind pedig a leányregények (Tölgyessy, 2018). A korosztályi felbontást a nemhez kötött igazodás színezheti, ugyanis kamaszkor elején a két nem ideiglenesen ugyan, de eltávolodik egymástól. Így legtöbb esetben mást ajánlunk a 10-14 éves korban lévő fiúknak és lányoknak (Tölgyessy, 2018). Ebben az életkorban mindkét nem szívesebben azonosul a vele azonos nemű főhőssel. A lányok ugyan követik még egy fiúhős sorsát is, azonban egy kiskamasz fiú legfeljebb titokban vesz kezébe egy olyan könyvet, melynek főhőse egy lány. A lányok javarészt több érzékkel rendelkeznek a részletek, leírások iránt, míg a fiúkat inkább a cselekmény és a kaland vonzza egy könyv esetében (Tölgyessy, 2018). Az előbb említett különbségek sok esetben már óvodás korban is megfigyelhetők, ugyanis a kisfiúkból nem válnak ki érdeklődést az olyan mesék, mint A libapásztorlányból lett királyné, amelyben a történet csúcspontjaként a dióhéjból előkerülő ezüst, arany, és gyémántruhák szolgálnak. Ezzel szemben Szinbád történeteit már a négyéves

kisfiúk is képesek élvezni (Tölgyessy, 2018). A különbségek közé sorolhatjuk még azt is, hogy egy irodalmi mű esetében a lányok gyakorta belefeledkeznek a történetbe, míg a fiúk szívesen keresnek a dolgok között ok-okozati összefüggéseket (Tölgyessy, 2018). Nagyok lehetnek az egyéni különbségek is. Egyre több kislány rajong az állat történetekért, és vannak kisfiúk, akik szeretik a verseket, mondókákat (Tölgyessy, 2018). A fiúk által kedvelt kalandregények közül klasszikusnak számít Daniel Dafoe Robinson Crusoe-ja. A történet ugyan csodás elemek nélkül, de rendkívüli eseményeket sorakoztat fel, hiszen nem mindennapos eseménynek számít az, hogy valaki hajótörést szenvedjen, majd több évtizeden keresztül egy szigeten éljen (Tölgyessy, 2018). A kortárs lányregények közül a kategória tipikus könyvsorozatának számít Meg Cabot *A neveletlen hercegnő naplója*. Nem számít szokványos dolognak, hogy egy teljesen átlagos életet élő tinilánynak elmondja az édesanyja, hogy ő Genovia (amely a valóságban egy nem létező ország) hercegeének az egyenes ági leszármazottja és örököse. A történet főhősnője Mia a kamaszok átlagos, reális problémáival küzd: nincs megelégedve a testalkatával, kilóg a társai közül a vegetáriánusságával, és bukásra áll matematikából (Tölgyessy, 2018). A magyar gyermekirodalomban Leiner Laura tollából nyolckötetes lány(napló)regény sorozat született meg, *Szent Johanna Gimi* címen. Az író a főhős naplójának lapjain mutatja be a gimnázium 9-12. b osztályának mindennapjait (Tölgyessy, 2018). Olyan témák nyernek benne teret, mint az iskolakezdés kisebb-nagyobb méretű zökkenői, a középiskola hétköznapiak számító történései, a továbbtanulás és az elválás embert próbáló nehézségei. Nem meglepő, azonban ez a sorozat főként a felső tagozatos lányok kedvencének számít, ugyanis a gyerekek szívesen olvasnak náluk néhány évvel idősebbekről, fiatalabbakról szinte soha (Tölgyessy, 2018). 14 éves kortól a gyerekek a felnőttirodalom felé fordulnak. Ettől a kortól kezdve már az egyéni érdeklődés válik meghatározóvá. Lesznek olyanok, akik a reális történeteket részesítik előnyben, illetve lesznek olyanok is, akik visszafordulnak a kisgyermekkor mesevilágába, és a fantasy irodalmat kedvelik (Tölgyessy, 2018). A gyermek és ifjúsági regények óriási változásokon mentek, illetve mennek továbbra is keresztül. A hagyományos gyerekregényben lineárisan követik egymást az események, viszont napjainkban a gyerekkönyvek időzítésében megtalálhatók már modernnek számító technikák (Tölgyessy, 2018). Gyakorinak számít, hogy a főhős visszaemlékezik a múltban történt eseményekre, ahogy az is mikor cselekményszálak szétválnak, majd összetalálkoznak (Tölgyessy, 2018). Ide sorolható Berg Judit *Rumini a Datolyaparton* című regénye is. A történet nagy része egy időben, azonban négy különböző helyszínen, különféle szereplők megjelenésével játszódik. A fiatal olvasó szövegértelmezési kompetenciái ennek fényében folyamatosan fejlődhetnek (Tölgyessy, 2018). A modern gyermek és ifjúsági regények filmszerűséggel is élnek, mert találhatók bennük vágások,

montázsok, áttűnések és átúsztatások. Tasnádi István regénye *A kőmajmok háza* szintén merész szerkezetű műnek számít. Az apa és fia története párhuzamosan halad, és csak a könyv végén, találkozásukkor kapcsolódik egymáshoz a két cselekményszál, ami ugyan azonos térhez, viszont különböző időhöz kötődik (Tölgyessy, 2018). A hagyományos műfajok szintén módosulnak, egymásba épülnek, vagy éppen kereszteződnek. Műfajilag a bandaregény a gyermekkrimivel és a gyermekkrimi a sci-fivel olvad össze (Tölgyessy, 2018). Ezen könyvek közül J. K. Rowling *Harry Potter* sorozata, George R. R. Martin *Trónok harca* regényciklusa, Suzanne Collins *Az éhezők* viadala könyvtrilógiája és Stephenie Meyer *Twilight* könyvsorozata rengeteg olvasót tudhat magáénak. Az utóbbi könyvsorozatban a hagyományosan szerelem központú lányregényt horrorisztikus elemek frissítik fel (Tölgyessy, 2018). A korábban említett könyvek a fiatalok örök problémáiról szólnak, mint a barátság, a szerelem, de egyúttal helyet kapnak benne napjaink világát érintő témák is, mint a szegénység és a gazdagság ellentéte, a média hatalma. Mindezek fantasztikus, utópisztikus köntösben jelennek meg (Tölgyessy, 2018). Ransom Riggs könyve, a sci-fi és fantasy gyökerű *A vándorsólyom* kisasszony különleges gyermekei a vizualitásra és a könyvben látható fényképekre épül. Jelen korunk irányzata az, hogy egy könyv megjelenését vagy megelőzi vagy pedig követi a megfilmesített változata. Ennek a két formának az egymás alá rendeltségét mutatja az, hogy a csak a filmet szemügyre vevő közönség száma jóval megelőzi az adott könyv olvasótáborát (Tölgyessy, 2018). Ez látszólagos ellentétben áll azzal a jelenséggel, miszerint az olvasás alkonyának kikiáltott 21.században az aktív olvasók előnyben részesítik a vastag, több részes könyveket. A fentebb említett könyveknek ez szintén közös jellemzője (Tölgyessy, 2018). Az ifjúsági irodalom egyik újabb jelensége az, hogy az eddig tabunak számító témák, mint a szexualitás, a halál, a felnőttek, a szülők esendősége, vagy éppen egy szenvedélybetegség adja egy-egy könyv alapmotívumát. Időszámítás szerint ebben a sorban az első könyvként Astrid Lindgren 1973-as *Oroszlánszívű testvérek* című műve nevezhető meg, ugyanis a regény témája a gyermekhalál (Tölgyessy, 2018). Az osztrák író Christine Nöstlinger regényei a valós világban játszódo gyermek-és ifjúsági regények. Tevékenysége során tabutémákat taglalt. *Ilse Janda* című műve a mozaikcsalád problémáira és a gyermekcsavargás veszélyeire kívánja felhívni a figyelmet (Tölgyessy, 2018). Beate Teresa Hanika író *Soha senkinek* című regénye a családon belüli gyermekmolesztálás témakörét firtatja. A 6-7 éves gyermekek számára az író Abby Hanlon *Dory fantáziája elszabadul* című könyve a testvérféltékenység és a családon belüli kirekesztés könyörtelen témáját dolgozza fel. Hasonló témában Roald Dahl *Matilda* című könyve, amely nem csak az érzéketlen szülőket, hanem a szadista tanárnőt is egyúttal kifigurázza (Tölgyessy, 2018). Áttörést jelez a tabu témák tekintetében a magyar gyermekirodalomban Elkes Dóra *A*

muter meg a dzsinnek című műve. Ebben a történetben egy kisiskolás kislánynak kell farkasszemet néznie édesanyja alkoholizmusával (Tölgyessy, 2018). Kamaszkorban az ember megváltozhat. Megeshet, hogy elfordul az olvasástól, de lehetségessé válhat az is, hogy megtalálja a neki szóló olvasmányokat és ekkor kap rá csak igazán az olvasásra. Gondot szokott okozni az áttérés, ugyanis gyermekkönyvek túlságosan gyerekesnek, a felnőttirodalom pedig túl ridegnek tűnhet, annak ellenére is, hogy a 15-16 éves korosztályú gyermekek már olvashatnak az igényes felnőttirodalomból (Tölgyessy, 2018). Ezen korosztályt az olvasástól sok esetben a felnőttek ajánlása, a kötelező olvasmányok listája riaszthatja el. A legeredményesebb az, ha sajátkezűleg rátalálnak azokra a könyvekre, amik megszólítják őket (Tölgyessy, 2018). Egyik nemzedék a másiknak nem adhatja át készen az élményeit, tapasztalatait, ízlését, de még az ismereteit sem. Az ismeretek bőségének, rohamos gyarapodásának korszakában magáért sem tud helytállni az ember, nemhogy a gyerekei teljes szellemi ellátását biztosíthatná. Ami átadható, az csak az a légkör, az a kíváncsi, érdeklődő magatartás, az a nyitottság, amely egyébként feltételezi is az önállóságot (Horgas, Levendel,-Trencsényi, 1976). Az életrajzok, memoárok segítségével lehetnek az önmagukat kereső tizenévesek számára. A lányok ezen műfajon belül a női sorsokról, míg a fiúk inkább a politikusokról és sportolókról olvasnak szívesen. A kamaszok olvasóként a művekben megjelenő egyes szám első személyű monológokkal könnyedén tudnak azonosulni. Példának okáért ide sorolható Sue Townsend Adrian Mole-sorozata, Emile Ajar: Elöttem az élet, Gion Nándor: Sortűz egy fekete bivalyért, J. D. Salinger: Zabhegyező, Jack Kerouac: Úton, Dragomán György: A fehér király, Alen Mešković: Ukulele jam (Tölgyessy, 2018). Kamaszkorban mélyül a filozófiai érdeklődés. Ennek a folyamatnak a segítségével lehet a norvég író Jostein Gaarder életműve. Sofie világa című könyve világhírűvé vált, maga a mű pedig filozófiatörténet, amely ifjúsági regénybe van burkolva. Nevéhez fűződik még a Kérdem én című képeskönyv, ami akár az óvodás korosztályt is filozófiai kérdésekre, válaszokra sarkalhatja (Tölgyessy, 2018). A mai fiatalok számára a nagyszülők és dédszülők szívéhez közel álló tizenkilencedik századi orosz realizmus túlságosan idegennek számít, így inkább az angol irodalomból válogatnak. A huszonegyedik századi magyar fiatalság számára a tizenkilencedik századi Anglia sokkalta közelebbinek tűnik. Ez azzal magyarázható, hogy feltételezhetően a kapitalizmus világa az, ami összekapcsolja a két időben eltérő helyszínt (Tölgyessy, 2018). Olyan művek váltak újra az olvasók fiatalok kedvenceivé, mint Jane Austen: Büszkeség és balítélet, Charles Dickens: Copperfield Dávid, W. M. Thackeray: Hiúság vására, Emily Brontë: Üvöltő szelek, Thomas Hardy: Egy tiszta nő (Tölgyessy, 2018).

2.7 A gyermek és a mese kapcsolata

A racionalista felfogású szülők úgy gondolják nélkülözhető a gyermekek fejét illúziókkal és dajkamesékkel teletömni. A mesékből fakadó optimizmus azonban megvédheti a későbbi kamaszokat és felnőtteket az elbizonytalanodástól, egyúttal pedig a reményvesztettségtől is (Tölgyessy, 2018). A mesék hatására egy gyermekben csökkenhet a belső félelmekből adódó szorongás, a növekvő reményből pedig erőt tud gyűjteni ahhoz, hogy a rá háruló akadályokat későbbi élete során megkísérelje legyőzni (Tölgyessy, 2018). A gyermek és mese hasonlóképp tekint a világra, mivel mindkettő jóra és rosszra osztja fel a világot, az embereket. A gyermek és a mese számára nem léteznek árnyalatok (Tölgyessy, 2018). Példának okáért felhozható ebben az esetben a Grimm testvérek *Hófehérke* című története, amelyben a mostohát egyetlen percig sem láthatjuk irgalmasnak vagy megbánást tanúsítónak. A mostoha gyűlöli Hófehérkét, nincs más célja, mint az, hogy elpusztítsa a hercegnőt. Ezen motivációjával egyértelműen kivívja a mesehallgató gyermek ellenszenvét (Tölgyessy, 2018). A mese poláris világáról szót ejtve elmondható, hogy valójában egyetlen történet van és egyetlen mese. A jó és a gonosz párharca nemhogy ismétlődik, hanem újra és újra lejátszódik (Lovász, 2007). Ez a polaritás feloldható, ugyanakkor ignorálható is, viszont mindkét esetben világok épülnek rá. Ha ez a duális rendszer eltűnik, akkor alapjaiban sérül a mesevilág, ugyanis a gonosz erejének kihangsúlyozása nem magát mesemivoltot megtagadó tényező, hanem éppen az ellenkezője (Lovász, 2007). Ha nincs erős gonosz és a hős harcának fontossága lebecsülésre kerül, akkor csak gyenge, illetve színtelen mesék, vagy inkább csak mesére hasonlító történetek születhetnek (Lovász, 2007). Az óvodás gyermekek számára a jó az mindig szép, akit pedig a gyermekek szeretnek azt szépnek, jónak látják. A szép-jó-igaz összetartozása (görög esztétikai fogalommal élve *kalokagathia*) szintúgy jellemzi az óvodás gyermekek gondolkodását, mint a népmeséket (Lovász, 2007). A mesehősök nem változó jelleműek, így a népmesék azt sugallják, hogy a rossz számára nincs kegyelem, le kell őt győzni. Abban az esetben, ha a hős enged, akkor drágán kell megfizetnie. Biztonságot csak az hozhat, ha a gonosz véglegesen elpusztul (Lovász, 2007). Ez a korábban említett népmesei igazság szemben áll a műmesék alkotóinak személyes mondanivalójával. A sonkádi Egyed gazda történetében Tolkien hőse kompromisszumot köt a sárkánnyal, adófizetésre kényszeríti. Csukás István sárkánya Süsü pedig a már megszokott sárkány-sztereotípiák ellen küzd, ugyanis ő egy egyfejű sárkány, aki később jó barátjává válik a királyfinak (Tölgyessy, 2018). A népmesékben szereplő állatok a gyermekek állatvilághoz fűződő viszonyát hivatottak idézni. A gyermekek számára könnyen értelmezhetőek azok a segítő szerepkörben felbukkanó állatok, akik/amik az arra érdemes szereplőt, hozzásegítik a győzelemhez (Tölgyessy, 2018).

A gyermekek barátként tekintenek az állatokra ösztönös szinten, hiszen minden gyermekről elmondható, hogy rajongva figyelik a kutyákat, macskákat és madarakat (Tölgyessy, 2018). Hozzá tartozik még a korábban említettekhez a gyermeki játék jellegzetessége, az utánzás mellett az úgynevezett animista átváltozás. A gyermekek bármilyen állattá szeretnek átváltozni. Ez egyfajta sajátosság, amely a korai törzsfjlődés totemizmusát idézi (Tölgyessy, 2018). A gyermekek elfogadják, hogy békából királyfi, hollóból pedig tündérszép Ilona válik. Ezzel szemben jókora eltérés figyelhető meg a totemizmus, valamint a mesei átváltozás közt. A mesékben büntetésnek számít a békává, őzikévé való átváltozás, a feloldozást maga az emberi létbe való visszatérés fejezi ki (Tölgyessy, 2018). A népmese kompenzálja, korrigálja a valóságot, ugyanis a szegény emberfiából lesz király a király, a lányából királyné. A mesékben legyőzhető az emberi élet korlátozottsága is, hiszen a hős eljuthat az Óperenciás-tengeren túlra, annak ellenére, hogy 100 és 100 évig gyalogolt (Tölgyessy, 2018). A gyermekek játékuk során ugyanígy dolgozzák fel az élményeiket, ugyanis az elsős gyermekek szívesen játszanak iskolásat, amelyben ők a tanító nénik és ők azok, akik kioszthatják a piros és fekete pontokat (Tölgyessy, 2018). A gyermekek ennek segítségével dolgozzák fel a teljesítményközpontú oktatásban az őket érő retorziókat (Tölgyessy, 2018). A népmese a történeteket nem a hétfejű sárkány szemszögéből láttatja, a királylánynak pedig nincs beleszólása abba, hogy a kiállt próbák után a hőst elfogadja-e férjül. Az előbbieket ismeretében kimondható, hogy a népmese a hős szubjektív igazát fogadja el (Tölgyessy, 2018). A gyermekek lassan lépnek csak túl a gyermeki egoizmusukon. Gyermekkoruk vége felé értik meg azt, hogy nem mindenkinek az a jó, mint ami számukra (Tölgyessy, 2018). A meséknek szokása idealizálni a hős alakjában a legfiatalabbat, a kicsit, a kismizett (Tölgyessy, 2018). Meletyinszkij az előbbi gondolatot továbbvívve a következőképp vélekedik: „Az alacsonyrendűnek csodás erőkkel való magasrendűvé való átalakulása, a választás törvényszerűsége: a hős a legegyszerűbb tárgyat választja ki, és éppen az mutatkozik meg csodás erejűnek” (Meletyinszkij, 1971: 30.o). Ehhez hasonlóan a tréfás novellamesékben az ostobát tettető vagy éppen a tényleg ostoba szereplő válik hőssé. Az életösztön és az élni akaró optimizmus még töretlen a gyermekekben, ezért a népmese nevezhető az óvodások és az 1-2. osztályosok legfőbb szellemi táplálékának. Ők a saját életükben is rendíthetetlenül hisznek a gyakorta észszerűtlenül elképzelt, de kompromisszumoktól mentes jövőjükben (Tölgyessy, 2018). A mesék sikerorientáltak nevezhetők, ugyanis a műfaj egyik meghatározó jellemzőjének számít a sikeres és boldog befejezés (Tölgyessy, 2018). Kádár Annamária szerint: „A mese optimista életfilozófiája és a mesei varázslat olyan belső hitet, önbizalmat alapoz meg, amely segít abban, hogy a látszólag leküzdhetetlen akadályokkal is szembeszálljunk, hogy a mindennapi nehézségek és problémák

közepette a megoldás keresésében gondolkodjunk” (Kádár, 2013: 16.o). A mesélés kihatással van a gyermekek kognitív képességeire. A mesehallgatás kimaradása óvodás életkorban növeli az esélyét annak, hogy a gyermek nem lesz képes jól olvasni, valamint nehezebbé válik számára a tanulás és a koncentráció. Fontos a fantázia fejlesztése, ugyanis ez a szövegértés feltételének számít (Tölgyessy, 2018). Abban az esetben, ha a gyermek eltudja képzelni, amit hall, vagy akár olvas akkor kevésbé válik számára keservessé az olvasás és a tanulás (Tölgyessy, 2018). A mesék által a gyermekek szókincse is bővül. A gyermek észrevétlenül tanul meg választékos és kifejező mondatokat alkotni, először szóban, utána pedig írásban. A korábban említettek értelmében így kimondottan fontos, hogy a gyermekek megismerkedjenek a népmesével és elmerülhessenek általa egy olyan világban, amely egyfajta életre szóló reménytartalékot biztosít számukra (Tölgyessy, 2018).

2.8 Az ifjúsági irodalomról bővebben

A kétezres évek elején kiadásra került angol nyelvű írásával, a *Digital natives, digital immigrants* címre keresztelt alkotásával, Marc Prensky friss nézőpontból kezdte el szemügyre venni azokat a változásokat, melyek érintették az új nemzedékek irodalomoktatási lehetőségeit, egyúttal nem riadt vissza attól sem, hogy definiálja azt (Szekeres, 2021). Az írás lényeges állításokat tesz arról a szakadékról, ami nem a jól ismert generációs ellentétet jelenti az idős és fiatal korosztály között, hanem arról, amelyet egy újféle megkülönböztetés határoz meg (Szekeres, 2021). A 2000-es évek fiataljai az internetkultúrába születtek bele, ennek következtében pedig anyanyelvi szinten beszélik a digitális nyelvet, ellentétben a korábbi generációkkal, akiket Prensky a digitális bevándorló megnevezéssel illet (Szekeres, 2021). Ez a felfedezés mára már beolvadt a mindennapokba, hiszen sokan használják ezeket a kifejezéseket, annak ellenére is, hogy eredetüket nem pontosan ismerik. Mindazonáltal sem oktatásunk sem pedig iskolai irodalomszemléletünk nem alkalmazkodott a megváltozott körülményekhez (Szekeres, 2021). Prensky megfogalmazása szerint a digitális bevándorló, adaptálódik környezetéhez, tanul, viszont az akcentusa ennek ellenére is megmarad, fél lábbal továbbra is a múltban fog élni. A digitális bennszülöttek első gondolata az internet lesz, míg a digitális bevándorló pedagógusok igyekeznek majd őket továbbra is tankönyvből, könyvekből tanítani, mindezt köszönhetően a szövegközpontú oktatásba vetett hitüknek (Szekeres, 2021). Ebben az esetben mit tehet egy szövegközpontú társadalomból érkezett személy, aki a következő generáció számára szeretne átadni valamit abból az összetett élményből, melyet az irodalom szeretete és vizsgálata, az olvasás gyakorlása és egyben öröme adhat? A kérdésre választ adhat a kortárs ifjúsági irodalom és annak terjedelmesebb jelenléte a középiskolai oktatásban (Szekeres, 2021). Az én könyvtáram program keretében készített felmérések

érdekes eredményeket mutattak. A 2017-ben vizsgált gyermekek egyharmada nem vett a kezébe könyvet, 2019-re ennek aránya 43,8%-ra nőtt. A hosszabb nyomtatott szövegeket olvasók aránya csökkent, a rövidebb és elektronikus szövegeket fogyasztók aránya pedig nőtt, utóbbi vélhetően a nonlinearis olvasás térnyerésének köszönhető (Szekeres, 2021). A felméréssel párhuzamosan a felnőttek körében is történt egy mérés, amelyben a rendszeresen olvasók aránya alacsonyabb volt, az egyáltalán nem olvasóké pedig magasabb, mint a gyermekek körében. Mintázat szempontjából ez szintén komoly kérdéseket vet fel (Szekeres, 2021). Gombos Péter állítása szerint „néhány évtized alatt alaposan megcsappant a fiatalok olvasási kedve” (Gombos, 2009: 43.o) Szekeres szerint (2021) ez közhellyé vált igazságnak nevezhető ugyan, azonban jogosan önti szavakba azt a kételyt, hogy vajon az iskolai kánonban fellelhető szövegek megfelelőek-e arra, hogy meg hozzák a kedvet az olvasáshoz. Szekeres (2021) ezután megemlíti azt is, hogy Gombos Jaussra hivatkozván az esztétikai élvezet vonatkozásában emlékeztet az értő élvezet, valamint az élvezve értés egységére, amely mára az irodalomoktatás során csupán másodlagos kérdéssé vált. Sok pedagógus, szakértő, szülő és diák egyaránt kifejezi az igényét arra, hogy a tantervbe több kortárs szöveg kerüljön, kérdéses azonban, hogy az eddig alkalmazott kánon mi alapján változzon. Melyek azok a szövegek, amelyek ki vagy bekerüljenek, illetve milyen indoklással? (Szekeres, 2021). Megfontolandó lenne az, hogy a tantervben megtalálható szövegek helyére már ismert szerzőtől másféle szöveg kerüljön, valamint az évtizedek óta beékelődött kötelező olvasmányokhoz, hozzájuk illő és különböző tematikák mentén párhuzamba állítható kortárs irodalmak kerüljenek. Ez intellektuálisan kihívást jelentő beszélgetéseket eredményezhetne, melynek tárgya az összehasonlítás (Szekeres, 2021). Ahhoz, hogy a korábban említettek megvalósuljanak, sok kisebb egységet érintő együttműködésekre van szükség. Mind az irodalomtudomány mind pedig a pedagógia érdekelt ebben a kérdésben, ugyanakkor a gyermek és ifjúsági irodalom sokoldalúságából adódóan nem hagyhatjuk figyelmen kívül a pszichológia, szociológia, antropológia, és a vizuális kutatások jegyzékeit (Szekeres, 2021). A könyvkiadók szintén óriási munkát vittek végbe az elmúlt évtizedekben, ugyanis a hazai piacon olyan hézagot kezdtek el betölteni, amely jogos aggodalommal töltötte el a 2000-es években a gyermek és ifjúsági irodalommal foglalkozó egyéneket (Szekeres, 2021). A korábban megemlített digitális változások kéz a kézben jártak azzal a ténnyel, hogy a fiatalok olvasási kedve megcsappant. Mialatt a meseregények fénykorukat élték az olyan alkotók, mint Darvasi László vagy Szijj Ferenc mind narratív mind poétikai szempontból izgalmas terepet fedeztek fel munkájuk során (Szekeres, 2021). Ezzel szemben az ifjúsági irodalom a rendszerváltás utáni irodalomban fordításirodalomként létezett. Néhány kiemelkedő írói hangtól eltekintve a fiatalok javarészt az

angol, német, finn és amerikai társaikról olvasva vehették nyilvántartásba az őket felölelő problémák irodalmi ábrázolását (Szekeres, 2021). Ebből az okból kifolyólag nem kerültünk be a nemzetközi áramlatba, illetve sem a szekunder sem pedig a primer irodalom szintjén nem adtunk visszajelzést a felbukkanó trendekre. Mindeközben a külföldi ifjúsági irodalom már elképesztő sikereket aratott, valamint ezzel egyúttal az olvasást-népszerűsítő jellege mellett a popkultúra és a szépirodalom ötvözésének segítségével sikerült kialakítania a saját egyéniségét (Szekeres, 2021). A fogalom kifejezetten problémás mivel nem létezik még egy olyan irodalmi műfaj, ami korosztályos meghatározás alapján fogalmazná meg magát. Nincs ez másképp a young adult fictionnel sem, amely az utóbbi évtizedekben eléggé képlékenynek mutatkozott meg. Ennek következtében váltak híressé az olyan kifejezések, mint a middle grade és a new adult irodalom (Szekeres, 2021). Az ifjúsági irodalom kiváló kategóriának mondható a kísérletezésre, ugyanis jellemzői közé tartozik a műfajkeverés, a vizuális narráció előtérbe kerülése, az aktualizálás, valamint elmondható róla, hogy erősen épít a popkultúrára (Szekeres, 2021). A szereplői közé legfőképp fiatalok vagy fiatal felnőttek tartoznak, azonban fontos megjegyezni, hogy a korosztályos fogalom magyar változata nem határozza meg pontosan az olvasói korosztályt. Az előzőleg már említett young adult kifejezés leginkább a 12-18 míg, a middle grade a 8-12, míg a new adult pedig a 18 év feletti korosztályt jelöli meg olvasóközönségül (Szekeres, 2021). A fiatal felnőtteknek és a felnőtteknek szánt irodalom közt meghúzódó határ nem mondható különösebben élesnek, viszont gyakorta előfordul az, hogy a felnőttek lefele olvasnak és habzsolják a young adult regényeket. Természetesen ennek ellenkezője a felfele olvasás is sokak számára ismerős lehet (Szekeres, 2021). Nyilvánvalónak mondható viszont az, hogy a tinédzserkor és a tinédzsereknek szóló irodalom tőlünk nyugatabbra, illetve a szocialista Magyarországon is elkülönülni látszott (Szekeres, 2021). S.E. Hinton tizenhat évesen írt regénye A kívülállók (eredeti nyelven *The Outsiders*, 1967) hozta meg magát a nagy váltást, ugyanis ez volt az első young adult irodalomként emlegetett regény. Az irány abban is újnak volt mondható, hogy a korosztályos könyvet az írja, aki valójában maga is az adott korosztályt képviselő személy (Szekeres, 2021). A már korábban említett regényben Pál utcai fiúkat idéző bandaháborús narratíva mutatkozik meg egy modernebb, brutálisabb a 20. század második felének hangulatát visszatükröző írásban, amely egyúttal a szociológiai irodalom mintapéldányává vált (Szekeres, 2021). Ettől számítva számtalan kevert műfajú alkotás és műfaj variáns jött létre a young adult irodalmon belül, mivel a toleranciára, a tabuk kimondására, és a problémák feldolgozására ösztönző attitűd mellett tömérdek újító poétikai esemény történt. Ezen események kísérletező kedve a felnőtteknek szóló irodalomra is inspirálóan hatott (Szekeres, 2021).

2.9 A young adult

A young adult kifejezést filmes berkeken belül hangoztatták, azonban az 1960-as években már az irodalmi művek terén is elkezdtek használni. Azoknak a szórakoztató alkotásoknak a gyűjtőfogalma, amik a 12-18 éves életkor között elhelyezkedő fiatalok számára íródtak (Torbó, 2019). Felmerülhet a kérdés: Mi alapján nevezhetünk egy könyvet young adultnak? Karen Coats (2010) megfogalmazása alapján, ha egy könyvnek van egyfajta zárt morális univerzuma, ami alatt azt értjük, hogy a történet szál tartalmaz büntetést a gonosz számára és jutalmat jó számára akkor valószínűleg serdülőkor előtti műről beszélünk, azonban, ha egy könyv megkérdőjelezi ezt a morális univerzumot akkor nyilvánvalóan young adult.

2.10 A young adult regények aranykoráról

A 70-es években a Kívülállókhoz hasonló, úgynevezett problémaközpontú tinédzserfikciók megjelenése folytatódott, ennek köszönhetően pedig számos vitákat kiváltó, realisztikus alkotás született (Torbó, 2019). Egyre nagyobb irányzattá vált a realisztikus regény, amelyre az egyes szám első személyben történő elbeszélés volt jellemző, illetve erősen fókuszált a való világ problémáira, mint a terhesség, a gyász, a kábítószerrel való visszaélés. Ezzel egyúttal elmondható róla az is, hogy több árnyalatot vonultatott fel, mint a történetekre jellemző boldog befejezés (Torbó, 2019). A young adult kutatók úgy tartják, hogy ez az időszak számított az első aranykornak, mellyel olyan szerzők hozhatók szóba, mint Judy Blume a Tudom mit tettél tavaly nyáron, vagy Robert Cormier a Csokoládéháború írója (Torbó, 2019). A 70-es évek young adult könyvei egyfajta időkapszulái maradtak mind a középiskolás élményeknek és a félreértéssel összefüggő drámáknak. Sokféle young adult regény született a következő évtizedekben számos író fantáziájának eredményeként. Ezekbe a történetekbe azonban már a fiatalok közönsége belefáradt, ugyanis ezek a művek egyetlen problémára összpontosító történetekké váltak úgy, mint a válás vagy a kábítószer (Torbó, 2019). Ebből kifolyólag az 1980-as évek többféle fikciós műfaj kibontakozásának kedvezett, egyebek mellett a horrornak. Példaként sorolhatók ide Christopher Pike művei, valamint ez az időszak jelentette szintén kezdetét Robert Lawrence Stine nevezetes Fear Street című könyvsorozatának (Torbó, 2019). Ezeknek az éveknek a gyümölcse volt szintén az egypetéjű ikerlány pár kalandjait feldolgozó Sweet Valley High című többszerzős regénysorozat, amiből tévésorozat készült 1994 és 1998 között (Torbó, 2019). Úgy látszott a 90-es évek elején, hogy a young adult kezdett eltűnni, ugyanis az 1970-es évek alacsony születési számainak következtében szűkült a könyvek piaca. Az 1992-es év és az azt követő baby boom viszont a tinédzser generáció reneszánszát idézte elő. Ennek köszönhetően az ezredfordulón kezdetét vette a young adult második aranykora (Torbó, 2019). A korai évtizedeket jellemző realista young adult irányzat a 2000-es években még jobban

elapadt, helyét pedig a fantasy, horror, és tudományos fantasztikum kezdték el felváltani (Torbó, 2019). Ez feltételezhetően összefüggésben áll a Harry Potter könyvsorozattal, amely a negyedik könyvtől kezdődve már átlépte a young adult irodalom határát, ugyanis az olvasók kisiskolásokból gimnazistákká lettek (Torbó, 2019). A Harry Potter globális sikert tudhatott magáénak, ennek tükrében pedig nagy számban jelentek meg folytatásos fantasztikus, az évtized végén és a 2010-es évek elején pedig a disztópikus sci-fibe tartozó young adult regények (Torbó, 2019). A regény alapkoncepciója nem a valós világból származik, de bizonyos cselekményszálak mint a vérfarkasokkal vagy mugli (azaz varázstalan) születésűekkel szembeni faji előítéletek mind-mind a való világ problémáira összpontosítanak. Ez a párosítás gyakran jelent meg bestsellerekben, ennek fényében pedig nem meglepő, hogy sok young adult író szívesen alkalmazza (Torbó, 2019). A könyvsorozat bővültével Harry fokozatosan felnőtté válik, ezáltal pedig a történet is egyre komplexebbé válik. A horror és a sötétség a későbbi könyvekben a varázslóvilág és az emberek világának összevegyítéséből származik, ezáltal nem mondható véletlennek, hogy a könyvek egyre jobban a young adult kategóriába sorolhatók (Torbó, 2019). Stephanie Meyer vámpírokról szóló Alkonyat könyvsorozata volt a Harry Pottert követő első nagyobb young adult siker. Az író nő magabiztosan visszanyúlt a szokványos románc elemekhez úgy, mint a költözés, új iskola, szerelmi háromszög, a szülők válása, majd mindezt vámpírokkal és vérfarkasokkal színesítette ki (Torbó, 2019). Nemrégiben a vámpíros tematikához társuló urban fantasy műfaja szintén népszerűvé vált. Ennek a műfajnak a cselekményében maga a fantasztikum rendszerint valós városi környezetben bontakozik ki. Ide sorolható a korábban említettek által Cassandra Clare A végzet ereklýei könyvsorozata vagy Richelle Mead Vámpíradadémia című műve (Torbó, 2019). Szintén népszerűnek mondhatók azok a fantasztikus-romantikus alkotások, amikben nem találkozunk egyedi, illetve városi környezet mellett létező univerzum felépítésével, hanem csupán egyetlen fantasztikus elemmel, ami a történet magját adja. Példának okáért a David Levithan Nap nap után című művében a főhősnője valaki olyanba szeret bele, aki egy másik ember testében ébred minden egyes nap (Torbó, 2019). A fantasztikus kalandregények a lányok és a fiúk körében egyaránt közkedveltnak számítanak. Ide sorolható a görög mitológiára építő Percy Jackson és az olimposziak című könyvsorozat is. A 2010-es évek a fantasy mellett a sci-fi számára is kedvezett, azon belül is a műfaj disztópikus alzsánerének (Torbó, 2019). A legsikeresebb alkotásnak ezen az ágon Suzanne Collins Az éhezők viadala trilógiája nevezhető. Ez a mű sokkalta jobban összpontosít a disztópikus mintsem a young adult elemekre, azonban elmondható, hogy a főhősnő az események során egy szerelmi háromszög kellős közepén találja önmagát (Torbó, 2019). Collinsról ezáltal elmondható, hogy utat nyitott

A beavatott című műhöz hasonlóan több antiutópisztikus regénysorozat előtt is. Szorosan kapcsolódik a disztópikushoz a posztapokaliptikus sci-fi alzsáner, amelyhez példaként Az ötödik hullám című mű hozható fel (Torbó, 2019). A posztapokaliptikus sci-fi abban különbözik a disztópiától, hogy abban nem egy társadalmi rendszer ellen láznak fel a szereplők, amelyet emberek egy szűk csoportja irányít, hanem túléli kényszerülnek egy elpusztult civilizáció romjain. Ahogy azonban Az útvesztő című mű is bemutatja a két alműfaj akár kombinálható is egymással (Torbó, 2019). Több mint valószínű, hogy a világpolitika drámai helyzetének fényében folytatódik majd az aktuális disztópikus young adult trend, habár vélhetőleg egyre inkább a való világot, mintsem a fikciós világot közelíti majd meg (Torbó, 2019). Annak példaként, hogy a disztópikus young adult trend még közel sem halott, Ernest Cline Ready Player One című műve hozható fel példaként. A mű elsősorban a fiúkat kívánja megszólítani, cselekménye javarészt a virtuális valóságban játszódik és afféle cyber-disztópiaként értelmezhető, alapjait azonban a 80-as évek erős nosztalgiájára építi (Torbó, 2019). A korábban említett számos különböző példa tekintetében jól látható, hogy maga a young adult nagyon eltérő műfajokban is megmutatkozhat úgy, mint a sci-fi, vagy a fantasy. Ugyanakkor ezekben a legtöbb esetben alzsánerek is megjelennek, például az urban fantasy vagy a disztópikus sci-fi (Torbó, 2019). Fontos tényező, hogy bizonyos műfajok soha nem a maguk „tisztaságában” mutatkoznak meg, mivel a szerzők szívesen alkalmaznak műfaji hibridizációt, amelynek segítségével könnyen tudják megszólítani a célközönséget (Torbó, 2019). Egy disztópikus sci-fi műben, amely romantikus elemekkel operál, nem minden olvasó számára lesz ugyanaz a zsáner fontos. Erre lehet példa a korábban már előkerült Az éhezők viadala című könyv. Vannak olyan olvasók, akiket az elnyomó hatalom elleni küzdelem érdekel, viszont másokat inkább a szerelmi háromszög alakulása (Torbó, 2019).

2.11 A young adult regények narratívája

A young adult regények sokfélék lehetnek és sokféleképpen kombinálható műfajokba tartozhatnak, azonban a young adult könyvek közös jellemzői a narratívával függenek össze. Számos young adult könyvben visszatérő elemnek számít a tinédzser nézőpontból bemutatott felnőttvilág, ezen belül is annak érzékeltetése, hogy ez mennyire összetett és bonyolult. Lényeges karakterjeggy az úgynevezett coming of age azaz a felnőttéválás folyamata (Torbó, 2019). Örökös témának számítanak a fiatalok tudatossága a felnőttkor fenyegetéseire, a környezetükben élő emberekkel ápolt kapcsolataik, illetve a már korábban említett kapcsolatokból eredő konfliktusok. Különböző mértékben, de sokszor megjelenik az iskola intézménye, az első szexuális élmény megélése, a függőségek, a zaklatás (Torbó, 2019). Az igazán jónak mondható young adult történetek arra biztatják az olvasókat, hogy találják meg

és merjék átlépni a határaikat. Általában ezek az üzenetek egy apokaliptikus eseménysorozatba vannak beburkolva, amely egy egész nemzet vagy társadalom sorsát dönti el. Ilyen éppenséggel szólva Az éhezők viadala vagy a Harry Potter példája (Torbó, 2019). A young adult lényegének a felfedezés és a felfedezés folyamatával együtt járó kihívás mondható. Egyszerre képes a mindennapi problémák közepette menekülést és katarzist egyaránt biztosítani, így nagy jelentősége van a fiatalok számára (Torbó, 2019). A young adult irodalom igen sokszínűnek számít így biztosra vehető, hogy mindegyik tinédzser megtalálja azt a történetet, amelynek a problémafelvetése megegyezik a saját életének egy szeletével. Ezalatt nem csak a barátságok vagy a párkapcsolat értendő, hanem az olyan fontos témájú kérdések is mint a bullying és annak különféle megnyilvánulásai (Torbó, 2019).

2.12 A middle grade

A young adult könyvek alkotásai gyakran kerülnek egy kalap alá a middle grade gyermekkönyvekkel. A legnagyobb különbség azonban az, hogy a middle grade célközönsége a 8-12 éves korosztály, ez pedig szembetűnő hatást gyakorol a művekben megjelenő témák mélységére (Torbó, 2019). Romantikus szál tekintetében ezek a művek mindig egy plátói szerelemre, maximum egy csókra korlátozódnak le, míg a young adult művekben sokkal nyíltabban jelenik meg a szexualitás (Torbó, 2019). A middle grade regények a legtöbb esetben reménytelenül végződnek, a young adult regények ezzel szemben kevésbé optimista végkifejlettel szoktak rendelkezni (Torbó, 2019).

2.13 A new adult

A young adult irodalom vásárlói és fogyasztói meglepő módon nem a célközönségből hanem a 18-29 éves korosztályból kerülnek ki. A young adult fogyasztói a legtöbb esetben azok a tinédzserek, akik felnőttek, de továbbra is követik kedvenc szerzőjük munkáit (Torbó, 2019). Számos úgynevezett crossover alkotó egyszerre ír regényeket tinédzsereknek és felnőtteknek egyaránt. Ezáltal alátámasztható, hogy egyre inkább halványodik az a határ, ami a felnőtt és a tinédzser piac között húzódott meg (Torbó, 2019). A new adult a korábban említett jelenséget próbálja kihasználni, ugyanis ez a kategória már elsősorban a 18-25 év közötti fogyasztókat szeretné megcélózni, akik közvetlenül a young adult célközönségből nőnek ki (Torbó, 2019). Emma Stewart (2013) szerint a „Mi a new adult?” kérdésre a legközelebbi magyarázat talán az, amelyet a Goodreads könyvcentrikus közösségi hálózat adott. A new adult hidat képez a young adult és az adult műfajok között, valamint olyan főszereplőket szerepeltet, akik életkor tekintetében 18 és 26 éves kor között helyezkednek el.

3. Kutatás

3.1 Kutatási kérdések

A kutatáshoz kapcsolódó kérdések elsősorban azt a célt szolgálták, hogy felmérjem a mai emberek olvasási szokásait. Összesen 15 fő kérdést fogalmaztam meg melyekhez pár kivételtől eltekintve kapcsolódtak bizonyos alkérdések is attól függően, hogy maguk a kitöltők melyik opciót választották a felsorolt választási lehetőségek közül. A kérdéseim az alábbiak voltak.

Az ön neve?

Az ön életkora?

Milyen típusú településen él?

Melyik megyében lakik?

Mi az ön legmagasabb iskolai végzettsége?

Hasznos tevékenységnek tartja az olvasást?

- Ha nem, akkor miért nem tartja hasznos tevékenységnek? Válaszát kérem indokolja!

Szokott könyvet olvasni?

- Ha nem, akkor miért nem szokott olvasni? Válaszát kérem indokolja!

Olvastak önnek szülei kisgyermekkorában?

- Ha igen, milyen könyvcímeket tudna felidézni kisgyermekkorából?

Milyen gyakran olvas szabadidejében könyvet?

Milyen műfajban olvas legszívesebben könyvet?

Milyen formátumban olvas legszívesebben könyvet?

Szokott könyvtárba járni?

- Ha igen, milyen gyakorisággal jár könyvtárba?

Látott már ön által olvasott könyvből/könyvekből filmes feldolgozást?

- Ha igen, melyik könyvből/könyvekből látott filmes feldolgozást? Kérem írjon egy vagy több példát!

A könyvet vagy a könyvből készült filmes feldolgozást részesíti előnyben?

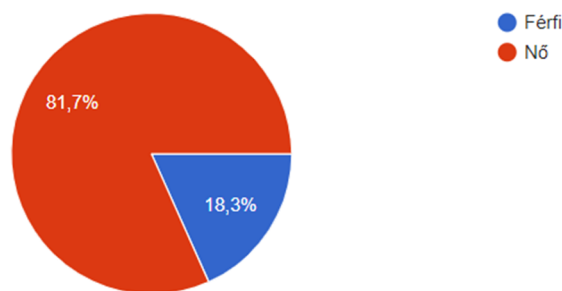
- Miért választotta a könyvet? Válaszát kérem indokolja!
- Miért választotta a filmes feldolgozást? Válaszát kérem indokolja!

3.2 Választott módszer

A szakdolgozatom kutatási részéhez a kérdőíves módszert választottam, melyet a Google Űrlapok segítségével valósítottam meg. Ennek oka legfőképpen annak tudható be, hogy személy szerint, illetve sokakhoz hasonlóan olyan módszert szerettem volna melynek alkalmazása egyszerű, megbízható, valamint rövid idő leforgása alatt gyorsan tehetek szert a számomra szükséges reprezentatív adatmennyiségre. A kérdőívben a válaszadás teljesen anonim módon történt, a kitöltési ideje pedig legfeljebb 5 percet vett igénybe a kitöltőktől. A kérdőívem összesen 153 kitöltést ért el.

3.3 Kutatási eredmények

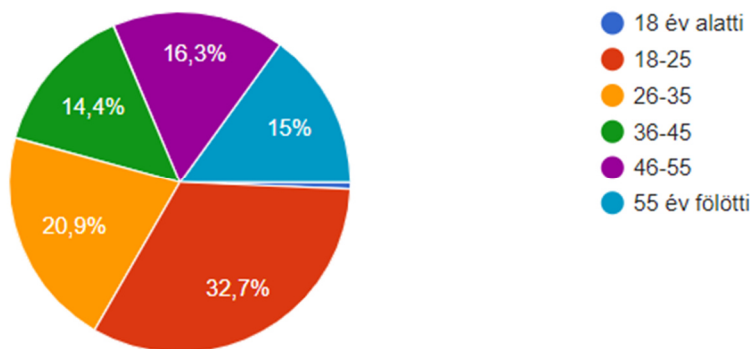
A kutatás első kérdése arra irányult, hogy képet kapjak a kérdőívet kitöltők neméről. A 153 kitöltő 18,3%-a (28) férfi 81,7%-a (125) nő. Ez alapján megállapítható, hogy a kérdőívet több nő töltötte ki, mint férfi.

1.ábra: Az ön neme?

Forrás: Google Űrlapok

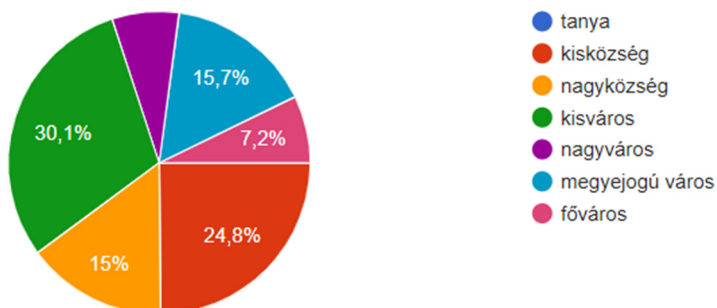
A kutatás második kérdése a kitöltők életkorára irányult. A 153 kitöltő 0,7%-a (1) 18 év alatti, 32,7%-a (50) 18-25 éves kor közötti, 20,9%-a (32) 26-35 éves kor közötti, 14,4%-a (22) 36-45 év közötti, 16,3%-a (25) 46-55 év közötti, 15%-a (23) pedig 55 év fölötti személy. A grafikont tekintve elmondható, hogy a kérdőívet legtöbbször a 18-25 éves kor közötti korosztály töltötte ki. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy ezt a magas kitöltésszámot a 18-25 éves kor közötti korosztály részéről rendkívül pozitívnak vélem, különösen a témát illetően, ugyanis személy szerint mindezt vagy a 36-45 éves kor közötti, vagy pedig a 46-55 közötti korosztálytól vártam volna.

2.ábra: Az ön életkora?

Forrás: Google Űrlapok

A harmadik kérdés a kitöltők lakóhelyére, pontosabban annak település típusára irányult. A 153 kitöltő 24,8%-a (38) kisközséget, 15%-a (23) nagyközséget, 30,1%-a (46) kisvárost, 7,2%-a (11) nagyvárost, 15,7%-a (24) megyejogú várost, 7,2%-a (11) pedig a fővárost jelölte meg lakóhelyeként. A kitöltők közül senki nem jelölte meg a tanyát, mint lehetséges településtípus. A grafikont tekintve elmondható, hogy a kérdőívet legtöbbször a kisvárosokból töltötték ki.

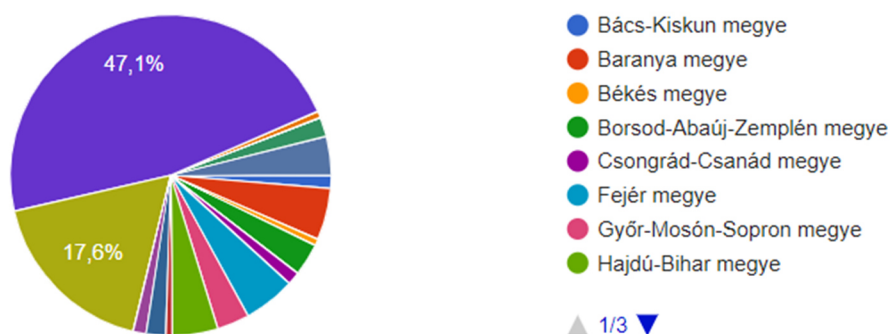

3.ábra: Milyen típusú településen él?

Forrás: Google Űrlapok

A negyedik kérdés arra irányult, hogy a 153 kitöltő az országban található 19 megye melyikében laknak, élik mindennapjaikat. A kitöltők 1,3%-a (2) Bács-Kiskun, 5,2%-a (8) Baranya, 0,7%-a (1) Békés, 3,3%-a (5) Borsod-Abaúj-Zemplén, 1,3%-a (2) Csongrád-Csanád, 5,2%-a (8) Fejér, 3,3%-a (5) Győr-Moson-Sopron, 4,6% (7) Hajdú-Bihar, 0,7%-a (1) Heves, 2%-a (3) Jász-Nagykun-Szolnok, 1,3%-a (2) Komárom-Esztergom, 17,6%-a (27) Pest, 47,1%-a (72) Somogy, 0,7%-a (1) Szabolcs-Szatmár-Bereg, 2%-a (3) Veszprém, 3,9%-a (6) Zala megyét

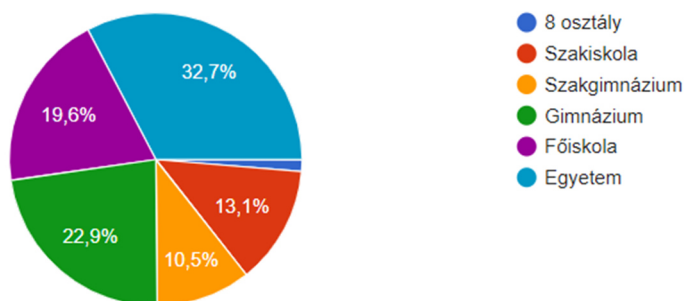
jelölte meg. A kitöltők közül senki nem jelölte meg a Nógrád, Tolna és Vas megye opciókat. A grafikon alapján elmondható, hogy a kérdőívet legtöbben Somogy megyéből töltötték ki.

4.ábra: Melyik megyében lakik?

Forrás: Google Űrlapok

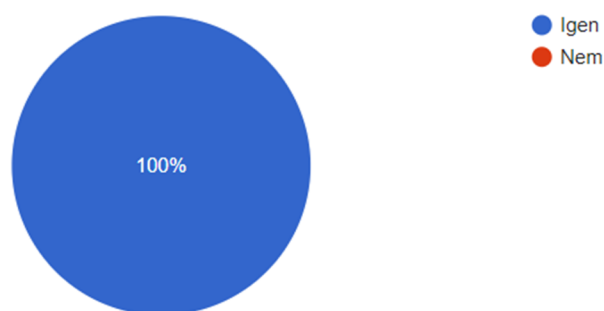
Az ötödik kérdés a kitöltők legmagasabb iskolai végzettségére irányult. A 153 kitöltő 1,3%-a (2) 8 osztályt, 10,5%-a (16) szakgimnáziumot, 22,9%-a (35) gimnáziumot, 19,6%-a (30) főiskolát, 32,7%-a (50) pedig egyetemet végzett. A grafikon alapján elmondható, hogy a kérdőívet kitöltők közül a legtöbben egyetemi végzettséggel rendelkeznek.

5.ábra: Mi az ön legmagasabb iskolai végzettsége?

Forrás: Google Űrlapok

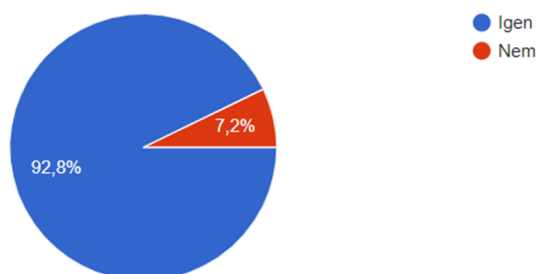
A hatodik kérdés két részletből állt és arra irányult, hogy a kitöltők hasznos tevékenységnek tartják-e az olvasást. A kérdésre igennel vagy nemmel lehetett válaszolni. Nemleges válasz esetén meg is kellett indokolni, hogy miért nem tartják az olvasást hasznos tevékenységnek, azonban a „Ha nem, akkor miért nem tartja hasznos tevékenységnek? Válaszát kérem indokolja!” kérdésre nem érkezett válasz. A 153 kitöltő 100%-a jelölte meg az igen opciót, tehát a grafikon alapján egyértelműen megállapítható, hogy mindannyian hasznos tevékenységnek tartják az olvasást.

6.ábra: Hasznos tevékenységnek tartja az olvasást?

Forrás: Google Űrlapok

A hetedik kérdés ugyancsak két részletből állt, valamint arra irányult, hogy a kitöltők szoktak-e könyvet olvasni. A kérdésre igennel vagy nemmel lehetett válaszolni. Nemleges válasz esetén meg is kellett indokolni, hogy miért nem szoktak könyvet olvasni. A 153 kitöltő 92,8%-a (142) szokott, míg 7,2%-a (11) nem szokott könyvet olvasni. A „Ha nem, akkor miért nem szokott olvasni? Válaszát kérem indokolja!” kérdésre olyan válaszok érkeztek melyek egyöntetűen időhiányt, kedvtelenséget, vagy azt említik meg hogy a kitöltőt az olvasás kevésbé köti le, mint más szórakozási lehetőségek.

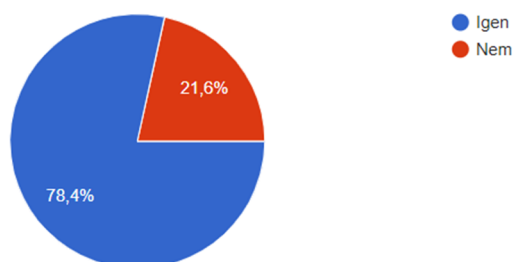

7.ábra: Szokott könyvet olvasni?

Forrás: Google Űrlapok

A nyolcadik kérdés szintén két részletből állt és arra irányult, hogy a kitöltők szülei olvastak-e számukra kisgyermekkorukban. A 153 kitöltő 78,4%-ának (120) olvastak, míg 21,6%-ának (33) nem olvastak kisgyermekkorában. A „Ha igen milyen könyvcímeket tudna felidézni kisgyermekkorából?” kérdésre összesen 85 válasz érkezett. A konkrét könyvcímek közül a kitöltők többségében olyan műveket említettek, mint a Vuk, A kisherceg, Ablak-zsiráf, Gőgös Gúnár Gedeon, Mosó Masa mosodája, Öreg néne őzikéje, Micimackó, illetve olyan

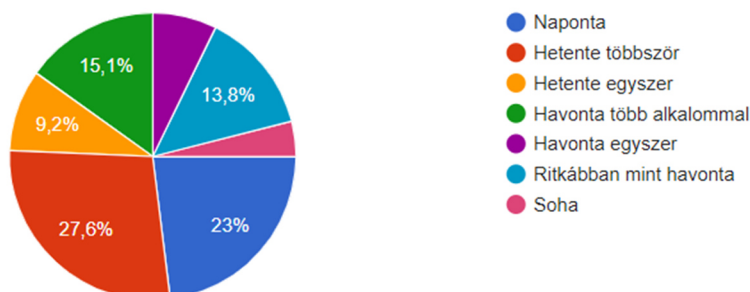
mesegyűjteményeket A Grimm testvérek összegyűjtött meséi, Andersen mesék, Magyar népmesék.

8.ábra: Olvastak önnek szülei kisgyermekkorában?

Forrás: Google Űrlapok

A kilencedik kérdés arra irányult, hogy milyen gyakran olvasnak a kitöltők szabadidejükben könyvet. A kérdést a 153 kitöltőből 152-en válaszolták meg. A kérdésre válaszolók 23%-a (35) naponta, 27,6%-a (42) hetente többször, 9,2%-a (14) hetente egyszer, 15,1%-a (23) havonta több alkalommal, 7,2%-a (11) havonta egyszer, 13,8%-a (21) ritkábban, mint havonta, 3,9%-a (6) pedig soha nem olvas szabadidejében könyvet. A grafikon alapján megállapíthatjuk, hogy azok a válaszolók vannak többségben, akik hetente többször olvasnak könyvet.

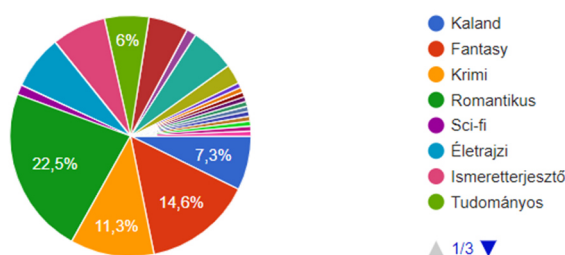

9.ábra: Milyen gyakran olvas szabadidejében könyvet?

Forrás: Google Űrlapok

A tizedik kérdés arra irányult, hogy a kitöltők milyen műfajban olvasnak legszívesebben könyvet. A kérdést a 153 kitöltő közül 151-en válaszolták meg. A kérdésre válaszolók 7,3%-a (11) kaland, 14,6%-a (22) fantasy, 11,3%-a (17) krimi, 22,5%-a (34) romantikus, 1,3%-a (2) sci-fi, 7,3%-a (11) életrajzi, 7,3%-a (11) ismeretterjesztő, 6%-a (9) tudományos, 5,3%-a (8) történelmi, 1,3%-a (2) ezotérikus, 6%-a (9) szépirodalmi, 2,6% (4) gyermekkönyv, 0,7%-a (1) sport, 0,7%-a (1) idegennyelvi, 0,7%-a (1) horror műfajban olvas legszívesebben könyvet. A vallási témát, mint lehetséges műfaji opciót senki nem jelölte meg. A kérdés tartalmazott egy

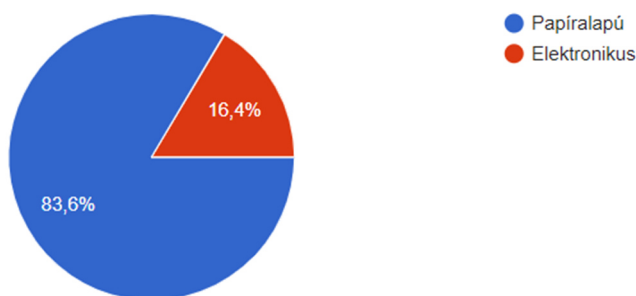
„egyéb” opciót melybe a válaszadóknak lehetősége nyílt olyan műfajokat írni melyek nem szerepelnek a választási lehetőségek között. Erre az opcióra összesen 8 válasz érkezett. 1 válasz értéke 0,7%-nak felel meg amelynek mindegyike összesítve 5,6%. A válaszokat műfajokra összesítve kiderül, hogy az emberek 2%-a (3) pszichológia, 2%-a (3) önfejlesztő, 1,3-a (2) pedig szakirodalmi könyveket olvas. A grafikon alapján világosan megállapítható azonban, hogy a kérdésre válaszolók közül a legtöbben romantikus műfajú könyveket olvasnak legszívesebben.

10.ábra: Milyen műfajban olvas legszívesebben könyvet?

Forrás: Google Űrlapok

A tizenegyedik kérdés arra irányult, hogy a kitöltők milyen formátumban olvasnak legszívesebben könyvet. A kérdést 153 kitöltő közül 152-en választották meg. Két választási lehetőség állt rendelkezésükre, az egyik a papíralapú a másik pedig az elektronikus formátum. A kérdésre válaszolók 83,6%-a (127) papíralapú, míg 16,4%-a (25) elektronikus formátumban olvas legszívesebben könyvet. A grafikon alapján megállapítható, hogy egyértelműen többségben vannak azok, akik a papíralapú formátumot részesítik előnyben.

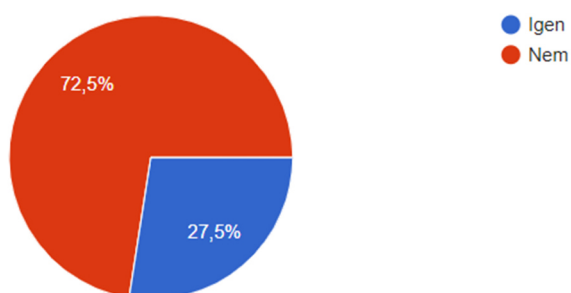

11.ábra: Milyen formátumban olvas legszívesebben könyvet?

Forrás: Google Űrlapok

A tizenkettedik kérdés arra irányult, hogy a kitöltők szoktak-e könyvtárba járni. A kérdésre igennel vagy nemmel lehetett válaszolni. A 153 kitöltő 27,5%-a (42) igennel, míg 72,5%-a (111)

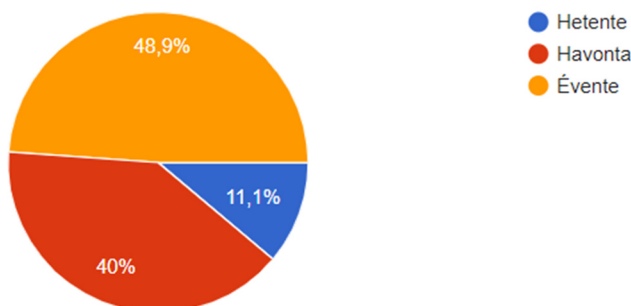
nemmel válaszolt a kérdésre. A grafikon alapján egyértelműen megállapítható, hogy többségben vannak azok, akik nem szoktak könyvtárba járni.

12.ábra: Szokott könyvtárba járni?

Forrás: Google Űrlapok

A tizenharmadik kérdés arra irányult, hogy az emberek, ha járnak, akkor milyen gyakorisággal járnak könyvtárba. A kérdést 153 kitöltő közül 45-en válaszolták meg. A kérdésre válaszolók 11,1%-a (5) hetente, 40%-a (18) havonta, 48,9%-a (22) évente opciót jelölte meg. A grafikon alapján egyértelműen megállapítható, hogy azok vannak többségben, akik évente járnak könyvtárba.

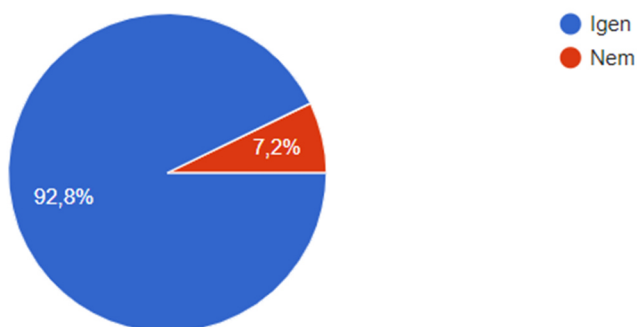

13.ábra: Ha igen, milyen gyakorisággal jár könyvtárba?

Forrás: Google Űrlapok

A tizennegyedik kérdés két részből állt, valamint arra irányult, hogy a kitöltők láttak-e általuk olvasott könyvből vagy könyvekből filmes feldolgozást. A kérdésre igennel vagy nemmel lehetett válaszolni. A 153 kitöltő 92,8%-a (142) igennel, 7,2%-a (11) nemmel válaszolt. A grafikon alapján egyértelműen megállapítható, hogy azok vannak többségben, akik láttak már

az általuk olvasott könyvből vagy könyvekből filmes feldolgozást. A „Ha igen, melyik könyvből/könyvekből látott filmes feldolgozást? Kérem írjon egy vagy akár több példát!” kérdésre összesen 119 válasz érkezett. A válaszok alapján a legtöbbet említett könyvek közt olyan címek szerepelnek, mint a Harry Potter, Alkonyat, Percy Jackson, Egri Csillagok, A Gyűrűk Ura, Velünk véget ér, A Pál utcai fiúk, Az aranyember, A kőszívű ember fiai.

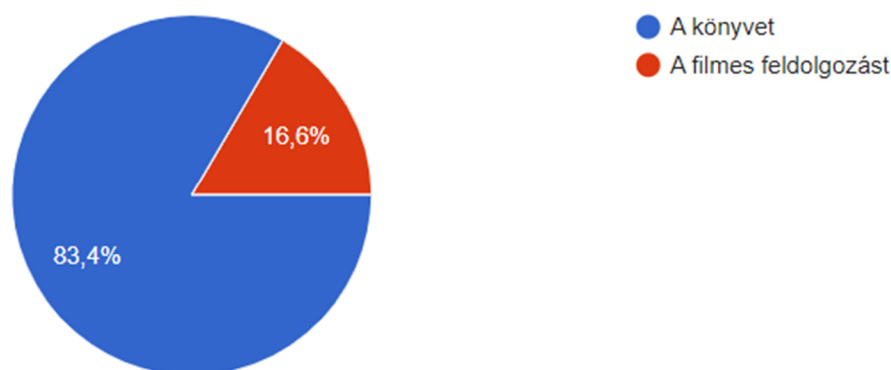

14.ábra: Látott már ön által olvasott könyvből/könyvekből filmes feldolgozást?

Forrás: Google Űrlapok

A tizenötödik kérdés három részletből állt és arra irányult, hogy a kitöltők a könyvet vagy a könyvből készült filmes feldolgozást részesítik-e előnyben. Az adott válasz alapján a kitöltőknek meg is kellett indokolniuk, hogy miért választották a könyvet vagy éppen miért választották a filmes feldolgozást. A kérdést 153 kitöltő közül összesen 151-en válaszolták meg. A válaszolók 83,4%-a (126) a könyvet, 16,6%-a (25) pedig a filmes feldolgozást jelölte meg válaszként. A grafikon alapján egyértelműen megállapítható, hogy azok vannak többségben, akik a könyvet részesítik előnyben. A „Miért választotta a könyvet? Válaszát kérem indokolja!” kérdésre összesen 106 válasz érkezett. A válaszolók többsége olyan indokokat hozott fel melyek szerint a könyv sokkal élvezhetőbb, részletesebb, sokkal jobban megmozgatja a fantáziát. A könyvben sokkal jobban megismerhetők a karakterek és a helyszínek, akiket, illetve amiket maga az olvasó képzelhet el. Az olvasók mélyebben tudnak kapcsolódni a már korábban említett karakterekhez vagy esetleges történetszálakhoz. A könyvben tükröződnek a karakterek ki nem mondott gondolatai, érzései. Sok esetben az indoklások közt szerepelt az is, hogy a film nem tudja visszaadni azt a történetet, mint amit a könyv, illetve, hogy egy jó könyvet nehéz jól megfilmesíteni. A „Miért választotta a filmes feldolgozást? Válaszát kérem indokolja!” kérdésre összesen 21 válasz érkezett. A válaszolók többsége a filmes feldolgozás mellett a látványvilágot hozta fel indoklasként, illetve azt, hogy időhiány tekintetében sokkal kevesebb

időt, energiabefektetést igényel megnézni magát a filmes feldolgozást, mint elolvasni a könyvet.

15.ábra: A könyvet vagy a könyvből készült filmes feldolgozást részesíti előnyben?

Forrás: Google Űrlapok

3.4 Összegzés, kutatási kérdések megválaszolása

A kutatáshoz szükséges kérdőívet több nő töltötte ki, mint férfi, ennek fényében pedig úgy gondolom kijelenthető, hogy több a női, mint a férfi könyvolvasó. Életkor tekintetében a 18-25 év közötti korosztály produkálta a legtöbb kitöltést, ami úgy gondolom biztató hiszen a korban hozzám közel álló, illetve a nálam pár évvel fiatalabb vagy némileg idősebb kortársaim egyáltalán nem bélyegezhetők meg azzal, hogy ne olvasnának. Település, pontosabban lakóhely és megye tekintetében a legtöbb kitöltés kisvárosokból érkezett Somogy megyéből. Iskolai végzettség tekintetében a legtöbb kitöltő egyetemi végzettséggel rendelkezik, hasznosnak tartja az olvasást, valamint szokott is könyvet olvasni. Úgy gondolom az egyik legmeglepőbb adat, hogy ugyan kevés az a kitöltő, aki nem szokott olvasni, de az olvasást mindezek ellenére ők is hasznos tevékenységként tartják számon. Rendkívül magas azoknak a kitöltőknek a száma, akinek a szülei olvastak számukra kisgyermekkorukban könyvet, azokkal szemben, akiknek a szülei nem olvastak. Számos ismert könyvcímet tudtak felsorolni kisgyermekkorukból. A kérdőív ezen pontján sok mesecím is felsorolásra került a válaszok közé, azonban a kérdés nem azokra hanem konkrét könyvcímekre irányult. A kitöltők legnagyobb része ráadásul hetente többször olvas, a legnépszerűbbnek megjelölt műfajjá pedig a romantikus műfaj vált, amit személy szerint nem tartok meglepőnek ugyanis a kérdőívet többségben nők töltötték ki. A kitöltők többsége a papíralapú olvasást részesíti előnyben, annak ellenére is, hogy nem jár könyvtárba, vagy ha jár is akkor csak évente. A kitöltők többsége látott ugyan filmes

feldolgozást azonban nem elégszik meg vele és sokkalta inkább a könyvet részesíti előnyben. A kutatás során kapott adatok pozitív meglepetésként szolgáltak számomra ugyanis egyértelműen tükröződik számomra belőlük, hogy az olvasás, korántsem tekinthető elveszett tevékenységnek. Úgy gondolom a fenti adatok értelmében választ kaptam kérdéseimre, ugyanis, ha kis mértékben is de szüleinknek köze van ahhoz, hogy foglalkozunk-e későbbi életünk folyamán az olvasással, illetve ezáltal kijelenthetjük azt is, hogy az olvasási kedv már gyermekkorban megalapozódik. A mai emberek olvasási szokásai úgy gondolom egy meglepően pozitív képet tükröznek vissza. Ahogyan azt már a bevezetésben is kifejtettem gyermekkorom egy részében hatalmas szerep jutott az olvasásnak és ugyan tény, hogy az olvasási kedvem a gyermekkori önmagamhoz képest jócskán alábbhagyott, a kutatásom által kapott eredmények felkeltették bennem újra a vágyat, hogy az olvasást, mint tevékenységet a mindennapjaim részévé tegyem. Természetesen, mint számos más dolog, úgy gondolom ez sem megy egyről a kettőre, így mint számos más tevékenység esetében ezt is egy hosszú, fokozatos folyamat fogja megelőzni. A téma és a kutatási eredmények mind hozzájárultak ahhoz, hogy jövőbeli pályafutásom során a későbbiekben én is kedvet kapjak akár gyermek akár pedig az ifjúsági irodalom témakörébe tartozó művek megírásához. Mindezt azért tartom lehetségesnek mivel az irodalom mindig is közelállt a szívemhez, illetve idegennyelv tekintetében maga az angol nyelv is melyből jelenleg középfokú nyelvvizsgabizonyítvánnyal rendelkezem, ugyanakkor későbbi terveim között szerepel a felsőfokú nyelvvizsgabizonyítvány megszerzése is. Ebben az esetben, ha kreativitás híján én magam nem is tudnék műveket alkotni, de szívesen fordítanám át angolról magyar nyelvre és egyúttal ismerném meg más írók, illetve alkotók műveit.

3.5 További kutatási célok megfogalmazása

A kérdőívet életkor tekintetében a legkevesebben 18 év alatti kategóriából töltötték ki, ugyanis ennek pontos száma csak 0,7% azaz 1 válaszadó. Úgy gondolom ezek alapján érdemes lenne a későbbiekben csupán csak erre a korosztályra korlátozódni. Életkor tekintetében behatárolni a kérdőívet 12-18 év közötti korosztályra és rájuk irányuló, jóval közvetlenebb kérdésekkel felmérni, hogy ők hogyan viszonyulnak az olvasáshoz.

4. Irodalomjegyzék

Coats, Karen. "Young Adult Literature: Growing Up, In Theory." In *Handbook of Research on Children's and Young Adult Literature*, edited by Shelby A. Wolf, Karen Coats, Patricia Enciso, and Christine A. Jenkins, 315-324. New York, NY: Routledge, 2010.

Egri Krisztina: Új áramlatok a gyermek-, az ifjúsági irodalom és az illusztráció terén. In: *Könyvtári levelező/lap*, 2012. (24. évf.) 6. sz. 14-17. old.

Gombos Péter, „Ó, mondd, te mit választanál!": A tanár felelőssége és lehetőségei a kötelező olvasmányok kiválasztásában. In: *Könyv és Nevelés*, 2009. (11.évf.) 2. sz. 43–48.old.

Horgas Béla, Levendel Júlia, Trencsényi László: A gyerekek másképpen olvasnak. Minerva, Bp., 1976. 90. o

Kádár Annamária: Mesepszichológia. Az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban. Kulcslyuk Kiadó, Bp., 2013. 16. o.

Komáromi Gabriella (szerk.): Gyermekirodalom. Helikon, Bp., 1999. 207. o.

Lovász Andrea: Jelen idejű holnemvolt. Szeminárium a meséről. Krónika Nova Kiadó, Bp., 2007. 59. o.

Meletyinszkij, J.M.: Az epikus költészetéről. *Folcloristica*. 1971. 30. o.

Mérei Ferenc, Binét Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat, Bp., 1993. 253. o

Tóth Máté: Olvasás- és könyvtárhasználati kutatások a Könyvtári Intézetben. In: *Könyvtári figyelő*, 2020. (66. évf.) 2. sz. 241-250. old.

Tölgyessy Zsuzsanna: Jegyzetlapok a gyermek- és ifjúsági irodalom tanulmányozásához. 2017

Stewart, Emma. Bridging the Gap: An Inquiry into New Adult as a Viable Category of Fiction. 2013. *Dalhousie Journal of Interdisciplinary Management*. Vol. 9 No. 1. 2-13.

Szekeres Nikoletta: Az ifjúsági irodalom nyomában: egy sorozat elé. In: *Kortárs*, 2021. (65. évf.) 2. sz. 81-83. old.

5. Mellékletek

5.1. Eredetiség nyilatkozat

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Horváth Botond
A Hallgató Neptun kódja:	CB9WX8
A dolgozat címe:	Az olvasás és gyermekkor kapcsolata, a mai emberek olvasási szokásai
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	Neveléstudományi intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Gyógyypedagógiai tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: Karád, 2024. november, 3.

Horváth Botond

Hallgató aláírása

5.2 Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Horváth Botond (név) (hallgató Neptun azonosítója: **CB9WX8**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Kaposvár, 2024.11.02.

belső konzulens
Demeter Gáborné dr.